

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA PEDAGOGIKY

IDEÁL UČITELKY MATEŘSKÉ ŠKOLY OČIMA RODIČŮ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Kateřina Černá

Předškolní a mimoškolní pedagogika, obor učitelství pro mateřské školy

Vedoucí práce: PhDr. Dagmar Šafránková, Ph.D.

Plzeň 2020

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 23. června 2020

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Dagmar Šafránkové, Ph.D. za odborné vedení a cenné rady při tvorbě bakalářské práce, všem respondentům, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření, své rodině a přátelům, kteří mě podporovali během celého studia.

ZDE SE NACHÁZÍ ORIGINÁL ZADÁNÍ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE.

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK	2
ÚVOD	3
1 UČITELKA V MATEŘSKÉ ŠKOLE.....	5
1.1 OSOBNOST UČITELKY V MATEŘSKÉ ŠKOLE	6
1.1.1 Vlastnosti učitelky.....	7
1.1.2 Profesní kompetence.....	9
1.1.3 Role učitelky	13
1.2 IDEÁLNÍ UČITELKA	14
1.2.1 Ideální učitelka z pohledu odborné literatury	15
1.2.2 Ideální učitelky z pohledu výzkumu v ČR.....	16
2 IDEÁLNÍ UČITELKA V MATEŘSKÉ ŠKOLE POHLEDEM RODIČŮ	18
2.1 VZTAH UČITELKY K DÍTĚTI.....	18
2.2 VZTAH UČITELKY K RODIČŮM.....	20
2.3 POHLED NA SPOLUPRÁCI MEZI UČITELKOU A RODIČI V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ.....	21
2.4 POHLEDY RODIČŮ NA IDEÁL UČITELKY EMPIRICKÝMI VÝZKUMY	23
3 IDEÁLNÍ PODMÍNKY K PRÁCI UČITELKY V MATEŘSKÉ ŠKOLE	26
3.1 VLIV MATEŘSKÉ ŠKOLY A PROSTŘEDÍ NA UČITELKU	26
3.2 VÝZNAM PRACOVNÍCH VZTAHŮ V MATEŘSKÉ ŠKOLE MEZI UČITELKAMI	27
3.3 PRACOVNÍ ZÁTĚŽ A ZDRAVÍ UČITELKY	29
3.4 TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRO PRAKTICKOU ČÁST	31
4 VÝZKUMNÁ SONDA DO PRAXE MATEŘSKÝCH ŠKOL.....	32
4.1 STANOVENÍ DÍLČÍCH CÍLŮ A VÝZKUMNÝCH OTÁZEK	32
4.2 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO VZORKU	33
4.3 VÝZKUMNÁ METODA	35
4.4 PŘEDVÝZKUM.....	36
4.5 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉ SONDY A JEJICH INTERPRETACE	37
4.6 ZÁVĚRY VÝZKUMNÉ SONDY	46
4.6.1 Obsahový závěr	46
4.6.2 Metodologický závěr	48
4.6.3 Praktický závěr.....	49
ZÁVĚR	50
RESUMÉ.....	51
SUMMARY	52
SEZNAM LITERATURY	53
ELEKTRONICKÉ ZDROJE.....	55
SEZNAM GRAFŮ	56
SEZNAM PŘÍLOH	57
PŘÍLOHY	I
PŘÍLOHA 1 DOTAZNÍK-PŘEDVÝZKUM	I
PŘÍLOHA 2 ODKAZ NA ELEKTRONICKÝ PŘEDVÝZKUM.....	V
PŘÍLOHA 3 DOTAZNÍK PŘEDVÝZKUM VYPLNĚNÝ	VI
PŘÍLOHA 4 DOTAZNÍK.....	X
PŘÍLOHA 5 ODKAZ NA ELEKTRONICKÝ DOTAZNÍK.....	XIV
PŘÍLOHA 6 VYPLNĚNÝ DOTAZNÍK	XV

SEZNAM ZKRATEK

ČR – Česká republika

CD – Compact disk

MŠ – Mateřská škola

RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

ŠVP – Školní vzdělávací program

TVP – Třídní vzdělávací program.

ÚVOD

Existuje mnoho důvodů, proč se studentka rozhodne stát učitelkou v mateřské škole. Může ji k tomu vest například to, že se v rodině vyskytuje velké množství učitelů a ona sama je chce následovat a pokračovat tak v rodinné linii. Mezi další motivaci patří vlastní zkušenosti a zážitky studentek z dob, kdy ony samy mateřskou školu navštěvovaly. Zážitky mohou být buď pozitivní, kdy jim učitelka byla velkým vzorem a díky jejím postojům a vlastnostem je pro povolání nadchla. Tyto studentky pak chtějí svou učitelku následovat a stát se někým podobným. Jako motivace může posloužit i negativní zkušenost s mateřskou školou, kdy si studentka uvědomí, jak nedobře se v mateřské škole cítila a jejím cílem se tedy stane napravit či upravit zajetý režim v mateřské škole a stereotypy, které považuje za nesmyslné. Bude se tak chtít stát dobrou učitelkou pro děti a vést je lepším způsobem, než který ona sama zažila. Ať už má studentka k výběru jakýkoliv motiv, musí být dostatečně silný, aby daného cíle dosáhla (Svobodová, Vítečková, 2014).

Mnoho začínajících učitelek dost často přemýšlí nad tím, jak by se správná učitelka měla chovat a vzdělávat, aby toho děti co nejvíce naučila a děti si užily i zábavu. To, jak se vedle své učitelky cítí děti, je samozřejmě to nejdůležitější. Na druhou stranu i pohled rodičů hraje zásadní roli nejen při rozhodování a vybírání mateřské školy pro dítě, ale i pro jejich pohodlí a spokojenost.

Každý si v hlavě nese určitou představu o tom, jak by měla vypadat dokonalá neboli ideální učitelka v mateřské škole, která by naplňovala veškeré požadavky s povoláním spojené. Touto problematikou se budou zabývat následující stránky mé bakalářské práce.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, teoretická část obsahuje bližší pohled na ideál učitelky v mateřské škole z pohledu odborné literatury, tedy jaké vlastnosti, schopnosti a profesní kompetence by měla učitelka mít, ale i jaké role by měla v mateřské škole zastávat. Dále ideál učitelky z pohledu rodičů, a to, jaký vztah by učitelka měla mít k dítěti, ale i k rodičům, a spoluúčast rodičů na předškolním vzdělávání. Celá část je doplněna výzkumy, které se danou problematikou zabývají. V neposlední řadě, je zde řešena problematika, jaké pracovní podmínky mohou pomoci učitelce stát se lepší a kvalitnější ve své profesi.

V praktické části je kladen důraz na nalezení a analyzování ideální učitelky mateřské školy očima rodičů. Analýza bude probíhat pomocí dotazníkového šetření, které bude hledat odpovědi na stanovené dílčí cíle a výzkumné otázky. Hlavním cílem práce je tedy analyzovat ideální učitelku mateřské školy očima rodičů. Zjistit, jaké jsou ideální povahové

vlastnosti u učitelky v mateřské škole, zda jsou důležité fyzické rysy učitelky a co je podle rodičů, důležité pro samostatnou profesi.

Vzhledem k tomu, že v mateřských školách pracují převážně ženy, bude i bakalářská práce zaměřena a vymezena termínem učitelka. Veškeré informace se však týkají i mužů pracujících v mateřských školách.

1 UČITELKA V MATEŘSKÉ ŠKOLE

Existuje velké množství definic pro termín učitelka. Ačkoliv je to termín velice dobře známý, každý, kdo navštěvoval mateřskou školu ví, že existuje mnoho způsobů, jak na daný termín nahlížet. To může ovlivnit i vlastní zkušenost z mateřské školy. Jedná se především o malé odchylky v definici, nikoliv o markantní rozdíly (Průcha, 2002). Existuje však určitá skupina odborníků, kteří se definici učitelky pokusili zobecnit a přiblížit se k co nejkonkrétnější charakteristice daného pojmu. Definice jsou však zaměřeny na všechny skupiny učitelů, nejen na učitelky v mateřské škole, z tohoto důvodu je zde uveden mužský rod. I přes tento poznatek definice vystihují podstatu učitelky v mateřských školách.

„Učitelé jsou osoby, jejichž profesní aktivita zahrnuje předání poznatků, postojů a dovedností, které jsou specifikovány ve formálních kurikulárních programech pro žáky a studenty zapsané do vzdělávacích institucí (Průcha, 2002, s. 21).“ Jak již bylo řečeno, definice se sice nezaměřuje pouze na učitele v mateřských školách, ale všeobecně, tento poznatek je patrným především z užití slov žáci a studenti, jelikož to děti v mateřských školách nejsou. I tak je zde hezky vystihnuta podstata této profese.

Další definice charakterizuje učitele jako *„Profesionálně kvalifikovaného pedagogického pracovníka, spoluodpovědného za přípravu, řízení, organizaci a výsledky tohoto procesu. K výkonu učitelského povolání je nezbytná pedagogická způsobilost (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s 261).“*

Ačkoliv předchozí definice pojednávají o učiteli, v případě bakalářské práce i učitelce, jako o vystudované osobě, která má děti nejen vychovávat, ale i vzdělávat, nebylo tomu tak vždy. I v této profesi došlo k velkým množstvím změn během vývoje tohoto povolání.

Následující kapitola bakalářské práce poukazuje na historii a vývoj učitelského povolání, jaké vzdělání učitelka potřebuje pro vykonávání své profese, ale i jaké osobnostní vlastnosti, schopnosti a dovednosti, jsou u učitelky žádoucí. Dále se zaměřuje na pedagogické role, které učitelka v průběhu dne střídá a vystřídá jich nepřeborné množství. V neposlední řadě je zde zaměření se na to, jak by měla vypadat učitelka, ideální neboli dokonalá, podle již použité literatury či podle výzkumu.

Učitelství sice patří mezi jedno z nejstarších povolání na světě, jeho první formy vzdělávání lze datovat do pravěku, kde se znalosti a dovednosti předávaly z generace na generaci, a to lze považovat za první formy výuky. První formy výuky byly zaměřené především na přírodu, náboženství a rituály. Prvními učiteli byly především muži, a to

zejména kněží, náčelníci kmenů nebo šamani, kteří předávali své znalosti a dovednosti a poznatky o životě.

Jako první se o dnešní formu vzdělávání a s tím i nynější formy učitele a učitelky bylo možné setkat ve starověku, a to především v Egyptě, Indii a v Číně. Později se tento trend rozšířil i do Řecka a Říma, kde vznikaly první školy, ve kterých museli učit pouze profesionálové v daném oboru. Zda se však mohly vzdělávat i ženy, zůstává záhadou (Průcha, 2002).

V dnešní době mají studentky více možností, jak se stát učitelkami v mateřské škole. Podle zákona o pedagogických pracovnících lze dosáhnout dostatečné klasifikace vystudováním středoškolského vzdělání pro daný obor, vyšším odborným, či vysokoškolským vzděláním a titulem bakalář. Taktéž v daném oboru i absolventky studia učitelství pro první stupeň nebo celoživotního studia. (Zákon č. 563/2004 Sb., § 6).

Podle ministryně Kateřiny Valachové existuje možnost, že během pár let budou kladeny vyšší požadavky na učitelky. V tomto případě by pak středoškolské studium nebylo považováno za dostatečné a bude po učitelkách požadováno dosažení studia vysokoškolského. Zda k takovému kroku dojde či nikoliv je zatím pouze domněnka (MŠMT, Kateřina Valachová).

1.1 OSOBNOST UČITELKY V MATEŘSKÉ ŠKOLE

„První představa o osobnosti učitelky v mateřské škole vycházela z obrazu ideální vzdělané matky, opatrovnice nebo pěstounky (Mošner, 1874), jejíž péče o děti je podložena především mateřskými instinkty a láskou k dětem (Dostál, Opravilová, 1988, str. 239).“ Tato představa se postupně změnila a současná představa je zaměřená nejen na výchovu dětí v mateřských školách, ale především na jejich vzdělávání a všestranný rozvoj.

Osobnost učitelky má velký vliv na vývoj osobnosti dětí, jelikož je pro ně brána jako velký vzor. Není výjimkou, že v předškolním věku, děti napodobují její chování, přivlastňují či osvojují si její postoje a názory, jelikož pro předškolní věk je typické, že se děti učí nápodobou, což znamená, že opakují to, co vidí, od svých vzorů. Vzorem dětí předškolního věku nejsou jen rodiče, ale právě i samotná učitelka v mateřské škole. Proto je potřeba, aby šla učitelka dětem příkladem nejen ve svém chování, ale dokázala i děti vést správnou cestou ve vzdělávání. Někteří z nich se u učitelky inspirovali takovou mírou, že si sami vyberou stejné

povolání sami pro sebe. Ať už má učitelka kladný či záporný vliv na dítě, vždy se to na dítěti projeví (Holeček, 2014).

Každá učitelka by se měla zamyslet nad vlastní osobností a zjistit, jak děti vzdělává, jak se chová a provést sebereflexi a stát se tak lepší a „ideální“ učitelkou, pro děti předškolního věku.

Následující text obsahuje bližší pohled na jednotlivé stránky osobnosti učitelky. Podrobnější popis veškerých vlastností, dovedností a znalostí, kterými by měla disponovat a zjištění, co vše vlastně utváří osobnost člověka, především učitelky v mateřské škole. A to nejen díky pohledu do vnitřní struktury učitelky, ale i na její pedagogické kvality. Jedině tak lze získat komplexní pohled na učitelku.

1.1.1 VLASTNOSTI UČITELKY

Vlastnosti učitelky lze rozdělit do tří skupin, a to na charakterově volní vlastnosti učitelky, seberegulační vlastnosti, dynamické vlastnosti a temperament, které utváří celkový seznam vlastností, které by měla učitelka mít, aby mohla být kvalitní učitelkou a dobrým vzorem dětem (Holeček, 2014).

Mezi **charakterově volní vlastnosti učitelky** patří především vztah učitelky sama k sobě, což znamená to, jak učitelka vnímá sama sebe, zda se dokáže objektivně hodnotit a jestli má zdravé sebevědomí a sebedůvěru. Učitelka by měla mít dostatek sebedůvěry, že svou práci dokáže dobře vykonávat. Příliš vysoká sebedůvěra je však na škodu nejen samotné učitelce, ale i dětem, a to nejen z toho důvodu, že ji od učitelky přejímají, ale i daleko méně vědomostí si od učitelky osvojí. Naopak příliš nízká sebedůvěra, která se vyskytuje především u začínajících pedagogů, často vede k opuštění své profese nebo syndromu vyhoření. Dále zde nalezneme i vztah k druhým, který zohledňuje to, jak by se učitelka měla chovat nejen k dětem ve třídě, ale i k jejich rodičům a svému nadřízenému, tedy řediteli nebo ředitelce. Patří sem i vztah k práci, pokud pro učitelku bude její práce jen pouhou rutinou a nenalezne v ní poslání, nemůže nikdy svou práci dělat správně (Holeček, 2014).

Seberegulační vlastnosti, jsou vlastnosti, díky kterým učitelka ovládá a řídí své chování. Mezi nejvýznamnější patří sebeuvědomování, učitelka si tak uvědomuje své místo a čas, ve kterém se nachází, sebepoznávání, učitelka se snaží poznat sama sebe, svoje reakce na určité situace. Dále zde patří i sebehodnocení své průběžné práce, plánování činností,

sebekritika svých vlastních nedostatků, která je důležitá pro zlepšení se ve své profesi. A v neposlední řadě i svědomí. Ale i selfkoncept a sebezpojetí, který pojednává nejen o tom, kým učitelka je, ale kým se chce stát ve svém osobním růstu a vývoji.

Jinými slovy učitelka potřebuje velice dobře znát sama sebe, nejen jak vypadá, ale především své dovednosti, znalosti a schopnosti. Vědět co je jejím cílem a co od sebe i druhých očekává. Protože jen člověk, který ví, jak pracovat sám se sebou, je schopen pracovat s ostatními a mít u nich respekt.

Další vlastnosti jsou vlastnosti, které určují **dynamiku** prožívání a chování učitelky. Patří sem i temperament. Temperament se považuje za daný, to znamená, že jen málokdy se někomu povede jej měnit. Na určení temperamentu, lze použít velké množství testů, které mohou zjistit u učitelek jejich slabé stránky a kde je potřeba něco napravit ve svém chování a zažitých stereotypech, a naopak zjistí své silné stránky, které jim pomáhají se zdravou sebedůvěrou. Učitelka pak díky znalosti svého temperamentu, může lépe ovládat své chování a naučí se rozeznávat i temperament u dětí ve třídě, které vede k lepšímu předávání informací a komunikaci podle potřeb dítěte, protože každé dítě je jedinečné a je potřeba najít tu správnou cestu v komunikaci s ním.

Existuje velké množství metod, jak učitelka může zjistit svůj temperament a nejen to, například pomocí testu temperamentu podle Hippokratů a Galéna, kteří rozdělili lidskou povahu na čtyři typy, a to na sangivinka, cholera, flegmatika a melancholika. Každá ze čtyř skupin v sobě nese nejen pozitivní vlastnosti člověka, ale i negativní. Důležité však je, jak tyto informace využijeme, zda pouze k rozhořčení či k zamyšlení se sám nad sebou a nápravě, nebo alespoň zmírnění záporných vlastností a sebeovládání. Pomocí testu však zjistíme pouze to, do jaké míry, která skupina u učitelky převažuje. Jung pak dělil lidi do dvou skupin na introverta a na extroverta, který vypovídají o společenskosti člověka. Eysenckov později rozšířil Hippokratovu a Jungovu typologii o stabilitu a labilitu, která doplňuje graf o další článek a dává mu tak finální a celistvou podobu (Holeček, 2014).

Test na určení temperamentu osobnosti může provést každá učitelka sama, podle svého uvážení a má-li zájem o svůj rozvoj. Test lze najít na internetu či v učebnicích psychologie. Vyhodnocení testu je jednoduché a pro učitelky dosti vypovídající.

Mezi nejdůležitější vlastnosti učitelek patří především sebeovládání a uvědomování si svého jednání, děti jsou malé a spoustu emocí nedokážou pochopit. Pokud se něco stane doma, učitelka by si v žádném případě neměla vylévat zlost na děti v mateřské škole, či si

na nich zvyšovat své sebevědomí. Učitelka by měla být klidná, empatická, přátelská, aby s ní děti byly rády a měly v ní důvěru a možnost svěřit se se všemi svými problémy a starostmi. Mezi další kladné vlastnosti patří u učitelky spravedlnost, přizpůsobivost a trpělivost, které jsou důležité při práci s dětmi. V žádném případě by učitelka neměl být výbušná, nezodpovědná, agresivní, vulgární, nestabilní a chaotická, jelikož tyto vlastnosti by na dítě měly vážný dopad v jeho dalším rozvoji.

1.1.2 PROFESNÍ KOMPETENCE

Do této chvíle zde bylo pojednáváno především o učitelce jako o osobnosti, a to především z psychologického hlediska, následující text poskytuje náhled na učitelku jako na osobnost z pedagogického hlediska a pomáhá tak nahlížet na učitelky trochu jinak.

U učitelky existují dvě roviny, a to rovina osobní a rovina pracovní. Vzhledem k problematice práce, zde bude uvedena především rovina pracovní. Ačkoliv i kompetence osobní jsou pro učitelky nesmírně důležité, jelikož jim dávají možnost o něčem rozhodovat a nést zodpovědnost za to, co dělají. Učitelky v mateřské škole se rozhodují téměř nepřetržitě, ať už při výběru činností pro děti, tak i když se snaží nalézt nejjednodušší odpověď na dotazy dětí. Samozřejmě tohle jsou pouze příklady toho, v čem se učitelky musí rozhodovat, ve skutečnosti je těchto rozhodování během dne prováděno nespočet. Zatímco kompetence v pracovní rovině rozebírají učitelčiny znalosti, dovednosti, zkušenosti, metody a postoje, které učitelka používá při řešení vzniklých situací v mateřské škole.

Kompetence v pracovní rovině lze rozdělit do několika podkapitol, podle druhu činností, znalostí a dovedností, které by měla mít učitelka osvojeny před nástupem do povolání. Pokud tomu tak není, má možnosti si dané kompetence osvojit během prvních let praxe v mateřské škole. Kompetence tedy lze rozdělit na předmětové, didaktické a psychodidaktické, pedagogické, diagnostické a intervenční. Dále na sociální, psychosociální a komunikativní, manažerské a normativní a také profesně a osobnostně kultivující (Svobodová, Vítečková, 2017).

Kompetence předmětové vypovídají o tom, co si učitelka osvojila a naučila ve škole. Tedy do jaké míry má osvojené odborné i teoretické znalosti v oboru (Horká, Syslová, 2011). Veškeré tyto činnosti jsou osvojovány v rámci středoškolského či vysokoškolského studia, jedná se především o znalosti předškolní pedagogiky, ale i psychologie, výtvarné výchovy, přírodních věd, tělesné výchovy, ale i hrou na hudební nástroje a další důležité předměty,

kteřé jsou na daných školách vyučovány. Veškeré zmiňované předměty jsou zařazeny především z tohoto důvodu, aby byly učitelky připravené vše následně propojit v praxi. Předmětové kompetence jsou zásadní v tom, že pokud učitelka nemá základní znalosti, nemůže je předat dětem. V nejhorším případě je předá dětem špatně, a oni se je v pozdějším věku, budou těžce přeučovat.

Učitelka však také potřebuje dobrou orientaci v **didaktických a psychodidaktických kompetencích**. Každá učitelka v mateřské škole by měla dokázat volit vhodné metody a formy pro vzdělávání dětí, tak aby docházelo k jejich pestrosti a odpovídali individuálním potřebám dětí či školy (Svobodová, Vítečková, 2017). Měla by tedy být schopná zvolit si vhodné činnosti, pomůcky či didaktický materiál. Znamená to tedy, že by měla mít dostatek znalostí, aby vytvářela kvalitní vzdělávací programy vhodné pro všechny děti, jako je například ŠVP a TVP (Horká, Syslová, 2011).

Mezi nejdůležitější činnosti týkající se **pedagogických kompetencí** patří zejména schopnost učitelky improvizovat podle zájmů dítěte a nabízet mu tak vhodné činnosti, které budou rozvíjet jeho zájmy a napomáhat mu tak v oblastech, které jsou pro dítě důležité a zajímavé, a to jak ve skupině dětí, tak i individuálně.

Veškeré tyto činnosti by měly mít určitý záměr, učitelka by si měla být vědoma toho, proč dítěti danou činnost nabízí a co je cílem této činnosti. V předškolní pedagogice hraje velmi výraznou roli motivace a vzbuzení zájmu o dané činnosti u dětí. Je důležité si uvědomit, že děti se nejlépe učí pomocí prožitku, a proto by učitelka neměla zapomínat na prožitkové, situační a kooperativní učení, díky kterému si děti osvojují nové informace daleko rychleji a kvalitněji.

V mateřské škole se setkáme také s dětmi, které mají individuální vývojové zvláštnosti. Této problematice se věnuje především **kompetence diagnostická a intervenční**. Diagnostika patří mezi jednu z nejvýznamnějších kompetencí učitelky. Pokud si učitelka kompetence osvojí, pomáhají jí při rozpoznávání a diagnostikování jakýchkoliv poruch a rozpoznání dětí nadaných od ostatních. Diagnostika se v mateřských školách provádí průběžně právě proto, aby nedocházelo k patologickým jevům ve vývoji dětí a k udržení pozitivního klima ve třídě. Jelikož v mateřských školách vznikají situace, kdy dítě, ačkoliv nemá diagnostikovanou žádnou vadu, může mít určitý problém například se začleněním do skupiny dětí. I na tuto činnost potřebuje učitelka dítě sledovat ve snaze usnadnit mu daný problém co nejvíce a začlenit ho zpět do kolektivu třídy.

Na učitelku se velice často obracejí i rodiče, jako na odborníka. Často od ní žádají rady, jak dítěti pomoci s určitým problémem, se kterým se dítě potýká. Z tohoto důvodu by učitelka měla znát správný vývoj dětí a doporučit rodičům vhodné řešení podle individuálních potřeb dítěte, popřípadě doporučit vhodnou instituci, která se konkrétněji zabývá daným problémem.

Pokud se však u dítěte vyskytne nějaký problém, je úkolem učitelky vhodně uspořádat vzdělávání a výchovu podle potřeb daného jedince. Nebo navázat na odborníky a jejich individuální vzdělávací plány, které mají za úkol pomoci dítěti zvládat daný problém a začlenit se co nejlépe do kolektivu.

Aby se děti v mateřské škole cítily dobře, do mateřské školy se těšily a dokázaly mezi sebou vycházet, mít tam kamarády a komunikovat mezi sebou, by měla mít učitelka osvojené i **kompetence sociální, psychosociální a komunikativní**, díky kterým dokáže ve třídě udržovat příznivé klima. Je důležité, aby učitelka vedla děti k vzájemné spolupráci, toleranci a pomoci jeden druhému. Jelikož je učitelka pro děti vzorem, je důležité, aby i ona měla k dětem kladný, citlivý a empatický vztah založený na efektivní komunikaci, jelikož děti budou její postoje aplikovat v komunikaci mezi sebou. Učitelka však neudržuje pouze pozitivní klima ve třídě a vztahy mezi dětmi, ale i s rodiči i zde je kladen důraz na vhodně zvolenou a efektivní komunikaci, jelikož děti si všímají i toho, jak mezi sebou jednájí dospělí a následně toto chování kopírují. Patří sem, ale i vztahy na pracovišti, a to mezi kolegy či s nadřízeným (Svobodová, Vítečková, 2017).

Kompetence manažerské a normativní poukazují na to, že každá učitelka by se měla orientovat, alespoň okrajově v zákonech a dalších normách týkajících se předškolního vzdělávání. Měla by být schopná ovládat úkony týkající se pokroků dětí a jejich agendou. Dále by měla umět vést záznamy a třídní dokumentaci, které jsou pro profesi učitelky nezbytné (Horká, Syslová, 2011). Měla by být také schopná vytvářet a organizovat doplňkové činnosti a školní akce nejen pro svou třídu, ale i celou školu, spolupracovat na nich se svými kolegyněmi a nadřízenými a vytvářet tak lepší a kvalitnější vztahy mezi rodiči a mateřskou školou, ale také dodržovat a podle potřeb upravovat denní režim v mateřské škole.

Poslední důležitou kompetencí je **profesně a osobnostně kultivující**, která se zaměřuje především na učitelku jako takovou. Důležité je také, aby měla učitelka zájem se dále vzdělávat v oboru či jeho odvětvích jako je hudební výchova, výtvarná výchova,

přírodopis, environmentální výchova, ale i z hlediska výchovy a vzdělávání například alternativním stylem a mnoho dalších, ať už v podobě kurzů či samostudia. Jelikož u učitelek poměrně často dochází k syndromu vyhoření, měla by mít učitelka i dostatek svých zájmů a koníčků, které ji budou naplňovat (Svobodová, Vítečková, 2017).

Učitelka v mateřské škole by také měla dbát na svůj fyzický vzhled, jelikož děti mají učitelku jako svůj vzor a pokud ona nebude dodržovat základy hygieny, nemůže to chtít ani po dětech. Dochází-li učitelka do mateřské školy neupravená, ve špinavém a roztrhaném oblečení, neupravenými vlasy, bude mít po těle velké množství tetování, piercingů, či se velice výrazně malovat a mít dlouhé umělé nehty a kouřit jednu cigaretu za druhou, nebude ukazovat dětem tu správnou cestu a upevňovat v nich správné návyky. Styl oblékání a to, jak se o sebe učitelka stará, se týká také společenského začlenění, které je spojeno právě i s vykonáváním povolání učitelky, ale i vztahem učitelky k sobě samé (Helus, 2011).

Mezi nejdůležitější části však patří především to, že zná prvky slušného chování, a společenských norem, které správně a kvalitně předává dětem v mateřské škole, ale i sama je využívá ve svém osobním životě.

Profesní kompetence by si měly studentky osvojit během studia na středních či vysokých školách. Jedná se především o kompetence týkající se odbornosti v předškolní pedagogice, znalosti kurikulárních dokumentů a práce s nimi, základy legislativy a správné užití metod a forem při vzdělávání. Samozřejmě nedochází k úplnému osvojení všech kompetencí během studia, záleží na individuálním člověku a jeho schopnostech. Ostatní kompetence jako je slušné chování, improvizace a efektivní komunikace s dětmi i rodiči se dají ovládat do jisté míry, nikoliv však naučit. To se však nemusí jevit, jako problém, jelikož studentky mají možnost si kompetence, které se jim nepodařily osvojit úplně, zdokonalit během svého profesního působení přímo v mateřských školách.

Mezi nejdůležitější a nejvíce používané profesní kompetence u učitelek v mateřských školách patří především **kompetence diagnostická a intervenční** – učitelka by měla znát vývoj dětí a umět diagnostikovat jakékoliv odchylky od správného vývoje dětí, následně doporučit další postup či dokonce předcházet tomu, aby se takové odchylky u dítěte projeví. Ale i kompetence sociální, psychosociální a komunikativní, jelikož komunikace s dětmi, a nejen s dětmi, ale i rodiči, kolegy i ředitelkami mateřské školy je velice důležitá. Jak již bylo několikrát zmíněno, děti se od nás učí napodobováním. Pokud učitelka neví, jak se chovat, jak komunikovat s dětmi, děti si to od ní přebírají. Dalším důležitým faktorem je

pak i tvorba pozitivního klima ve třídě, děti by se do mateřské školy měly těšit ne naopak. Při profesi učitelky je důležitá také příprava, což jsou kompetence pedagogické. Je schopna si naplánovat aktivity pro děti, aby tvořily smysluplný celek a plnily všechny normy určené v RVP PV a ŠVP.

Důležité jsou samozřejmě všechny kompetence, některé však více a některé méně, například kompetence předmětové, si učitelka může připravit doma a získat chybějící znalosti v určitých oborech a připravit si tak kvalitní přípravu právě již zmiňovaného tématu pro další výuku dětí ve školce.

1.1.3 ROLE UČITELKY

Učitelka v mateřské škole zastává velké množství rolí a to neustále. Role, které učitelka využívá, jsou závislé na potřebách dětí. Ale lze říct, že během dne vystřídá hned několik rolí, a to i opakovaně. Učitelka nemůže role od sebe oddělovat, většinou se prolínají a používá některé najednou, podle toho, co je právě ve třídě potřeba, jaké situace v mateřské škole nastávají (Dytrtová, Krhutová, 2009). Pro práci však budou nejdůležitější pedagogické role učitelky, neboli to, jakým způsobem učitelka s dětmi pracuje.

Vašutová (2004) dělí role učitelky na poradce a podporovatele, projektanta a tvůrce, diagnostika a klinika, reflektivního hodnotitele, třídního a školního manažera, a socializační a kultivační vzor.

Následující text nabízí bližší pohled na jednotlivé role učitelky podle Syslové (2017), která nahlíží na role učitelky takto:

- **Role socializační a kultivační** – učitelka je modelem, který vytváří prvky slušného chování a kvalitních mezilidských vztahů.
- **Role angažované osobnosti** – učitelka se musí chovat tak, aby byla společensky přijatelná a zapojovat se do kulturního života.
- **Role diagnostická a evaluační** – učitelka diagnostikuje nejen děti ve třídě, jejich chování, potřeby a vývojové zvláštnosti, styl vzdělávání, kolik se toho děti již naučily atd., ale i svou vlastní práci, aby se mohla stát lepší učitelkou.
- **Role projektanta** – učitelka by měla být schopná na základně diagnostiky a jejich odborných znalostí, připravit dětem takové podmínky, které odpovídají jejich individuálním potřebám.

- **Role facilitátora** – učitelka vytváří a provází děti vzděláváním, musí připravit pro ně vhodné podmínky a sestavit kvalitní vzdělávací program, ale i umět improvizovat a vymyslet činnosti pro spontánní hru.
- **Role konzultanta** – učitelka komunikuje s velkým množstvím lidí se kterými řeší kvalitní rozvoj dětí v mateřské škole, a to nejen s odborníky, kteří mají velké množství znalostí a zkušeností, ale i s kolegy.
- **Role administrátora** – učitelka kvalitně zpracovává veškerou potřebnou dokumentaci, ale vede záznamy i z diagnostické a evaluační činnosti.

Z uvedených rolí vyplývá, že profese učitelky sebou nese velkou zodpovědnost nejen za děti, ale i za své činy a chování. Učitelka musí během každého dne vystřídat mnoho rolí, které se ve velké části dne dokonce prolínají, musí pozorně sledovat nejen děti, ale i sama sebe. Má obrovskou zodpovědnost za veškeré dění ve třídě, za kvalitní vzdělávání, příznivé klima, kvalitní vztahy mezi dětmi, ale i vedení dětí správným směrem ke slušnému chování. Lze tedy říci, že všechny zmiňované role, jsou pro povolání učitelky zcela nezbytné a utvářejí tak kvalitní učitelku. Ačkoliv jsou všechny role nepostradatelné, následující text nabízí pohled na ty nejčastěji používané, tedy nejdůležitější.

Nejdůležitější rolí učitelky v mateřské škole, podle množství použití během dne, je bezpochyby poskytování poznatků a zkušeností, jelikož dítě se v mateřské škole neustále učí novým věcem, i když si to neuvědomuje. Dále být poradce a podporovatel, což vede žáky k lepším výsledkům a pocitu bezpečí, že se mají na koho obrátit. Jako další stojí za zmínku role diagnostik a klinik, tato role bývá v mateřské škole zastoupená čím dál tím více, jelikož děti mají daleko více vývojových odlišností, a zvláštností, než tomu bývalo dříve. Učitelka by měla také vytvářet pozitivní atmosféru a koordinovat ji ve třídě, k tomu slouží role třídního a školního manažera.

1.2 IDEÁLNÍ UČITELKA

Pod pojmem ideál si každý představí něco jiného, každý má jiná očekávání a požadavky na lidi všeobecně, nejen na učitelky svých dětí v mateřských školách. Přesto, dostane-li se nám do života člověk, který se pro nás stane důležitým, každý nedostatek či nadbytek náhle přehlédneme a pohlédneme na danou osobu jen v kladném slova smyslu.

U učitelky je to stejné, pokud k učitelce mají rodiče kladný vztah, je jim sympatická, vyhovuje jim její styl výuky, komunikace a další odborné prvky, drobné nedostatky budou

přehlížet a nebudou na ni klást tak velké nároky. Ideální učitelka pro rodiče pak může být i žena, která podle odborné literatury není ideální učitelkou.

Jak by měla vypadat ideální učitelka podle odborné literatury, bylo pojednáváno v první kapitole. Následující text se však bude zaměřovat na celkové shrnutí toho nejdůležitějšího pro osobnost učitelky a dále pohled rodičů, jaké nároky na učitelku mají, a co u ní považují za nejdůležitější. To přibližuje právě následující text, který pojednává o ideálu ze strany rodičů, který vznikl formou dotazníku. A naopak ideál z odborné pedagogické literatury.

1.2.1 IDEÁLNÍ UČITELKA Z POHLEDU ODBORNÉ LITERATURY

Podle předchozího textu z odborné literatury lze za ideální učitelku považovat ženu, která má vystudované buď středoškolské či vysokoškolské studium. Je to člověk, který má pozitivní vztah k dětem a považuje své povolání za poslání, za možnost budování budoucích generací a světa jako takového. Učitelka by měla mít všeobecný přehled zejména v oblasti hudební, tělesné, výtvarné, estetické, dramatické výchovy, ale též vědomosti z oblasti mateřského jazyka, matematiky a přírodních věd, kulturně historických a environmentálních, které vedou k obecnému rozvoji dětí v mateřské škole. Musí být schopna propojovat velké množství aktivit během dne a udržet si jejich návaznost na sebe. Měla by mít minimálně základní znalosti z legislativní oblasti.

Aktivity a pomůcky volit a vybírat tak, aby byly vhodné pro věkovou skupinu dětí a navazovaly na jejich dosavadní znalosti a dovednosti, na druhou stranu jim jejich poznatky rozšiřovaly. Tato forma by měla být poučná a zábavná. Učitelka by měl být také schopna využívat správně metody a formy výuky a obměňovat je, aby nedocházelo k používání pouze některých. Každou činnost, kterou v mateřské škole dělá, dělá s jasným záměrem a cílem, na druhou stranu by měla být i otevřená dětským nápadům na vybraná témata a umět improvizovat, vyžaduje-li si to situace ve třídě.

Pro učitelku je důležité umět pracovat nejen se skupinou dětí, jako třídou, ale i s každým žákem individuálně podle jeho potřeb a podporovat tak individuální rozvoj dětí.

Učitelka by měla být schopna vytvářet pozitivní emoční atmosféru, podněcovat dětskou zvědavost a zájem o činnosti, být autentická a projevovat nefalšovaný zájem o dítě i o téma, na kterém společně pracují a být empatická k potřebám a pocitům dětí.

Pokud se ve třídě objeví dítě, které má zvláštní individuální zvláštnosti, ať už se týkají jazyka či chování, učitelka musí dobře se situací naložit, pokusit se zjednat nápravu, informovat rodiče. Pokud je to nad její schopnosti, navrhnout další specializované pracoviště. Pro tento bod je důležité, aby znala vývojovou posloupnost u dětí v předškolním věku. Měla by umět pracovat i s dětmi nadanými a vymýšlet pro ně složitější úkoly, které budou moci plnit.

Učitelka by měla mít kladný vztah k dětem, přistupovat k nim se zájmem a respektem, být jejich partnerem. Dokázat efektivně a podle potřeb a zvláštností komunikovat s dětmi, ale i s rodiči a mít k nim pozitivní a přátelský vztah, který vede k vzájemné důvěře a spolupráci, a tak ke kvalitnímu vývoji dětí v mateřské škole.

V neposlední řadě je důležité, aby učitelka měla touhu se dále vzdělávat, jak v osobním, tak v profesním životě. Měla osvojené zásady slušného chování, byla schopna sebereflexe. Učitelka potřebuje být motivovaná ke své práci a být vyrovnaným člověkem, který sám ví, co chce, zná sama sebe a své reakce, ale i nedostatky, na kterých chce dále pracovat.

Dokonalá učitelka by měla umět daleko více, text bakalářské práce však poukazuje pouze na nejdůležitější a nejzásadnější body pro povolání učitelky v mateřské škole, který shrnuje to, co by měla mít učitelka osvojeno, a kterou pak i lze považovat za ideální.

1.2.2 IDEÁLNÍ UČITELKY Z POHLEDU VÝZKUMU V ČR

Na dané téma již proběhlo několik výzkumných šetření, která se zabývala následující problematikou. Bohužel v převážné většině se jednalo o výzkumy týkající se základních, středních nebo vysokých škol. Tyto informace nebylo možné použít do bakalářské práce, protože na každém stupni školy jsou jinak kladeny požadavky na učitele. V každém stupni vzdělávání je vyžadován jiný přístup, jiné znalosti a dovednosti.

V některých případech žáci sami hodnotili, jak by podle nich měl vypadat ideální učitel nebo učitelka. Následující šetření však bylo možné provádět především na základních a středních či vysokých školách, kde žáci vyplňovali dotazník o svém ideálním učiteli nebo učitelce.

V předškolním zařízení, je to ještě o to složitější, že děti nezvládají sami vyplnit dotazník na dané téma. Ale ani to nebrání učitelce v mateřské škole získat zpětnou vazbu na to, jak děti vidí svou učitelku, co by si na ní přáli změnit a čeho naopak si u učitelky váží, a

to pomocí aktivit, které dítě nabádá k tomu, říct co je ve školce špatně (Svobodová, Vítečková, 2017).

Informace o ideální učitelce nám však nemusí poskytovat pouze žáci, názor na to, jak by měla vypadat ideální učitelka, mají i sami učitelky, ředitelky či rodiče. I když rodiče tráví s učitelkou svých dětí malé množství času, je pro ně velice důležité, komu své děti svěří.

Jeden podobný výzkum o tom, jak si rodiče představují ideální učitelku v mateřské škole, proběhl v rámci „Učitel MŠ 2016“. Šetření bylo prováděno pomocí dotazníku a účastnilo se ho 126 rodičů. V dotazníku byly použity tyto oblasti: Vztah k dítěti, diagnostické dovednosti, vztah k rodičům, vztah učitelky k její profesi, vztah ke škole a spolupracovníkům, didaktické dovednosti a vlastnosti učitelky (Svobodová, Vítečková, 2017). Malý náhled do výsledků je právě na následujících řádcích.

Pro rodiče bylo nejdůležitější, aby učitelka jejich dětí dbala o jejich bezpečí, zdraví a děti věděly, že za ní mohou přijít s jakýmkoliv problémem. Mezi další důležité činnosti patří především respektování individuality dětí, dokázat rozpoznat různé sociálně patologické jevy a podle potřeby zajistit jejich prevenci či nápravu. Učitelka by také měla ve třídě vytvářet pozitivní klima a podporovat dobré vztahy mezi dětmi. Důležité také je, aby svou práci měla ráda a chtěla se dále vzdělávat. (Svobodová, Vítečková, 2017)

Následující kapitola bude navazovat na to, jak rodiče vidí ideální učitelku v mateřské škole, bude vycházet a rozšiřovat právě z již zmiňovaného výzkumné šetření a poznatky vycházející z praxe.

2 IDEÁLNÍ UČITELKA V MATEŘSKÉ ŠKOLE POHLEDEM RODIČŮ

Před nástupem do mateřské školy se dítě setkává pouze se svými rodiči, kteří jsou pro něj největším vzorem a dosavadními životními učiteli. Dítě se od nich naučí mnohé základní věci jako je chůze, řeč, sebeobsluha a další, pro dítě nepostradatelné činnosti, které ho budou provázet celý život. S nástupem do mateřské školy se však mnoho věcí pro dítě mění. Dalším vzorem dítěte se stává právě učitelka v mateřské škole. Rodiče se z tohoto důvodu snaží pro dítě vybrat co nejlepší učitelku svých dětí a nalézt tak pro ně ideální učitelku, která by splňovala veškeré jejich požadavky, které na ni mají. Z tohoto důvodu bude následující kapitola pojednávat o tom, kdo je pro rodiče ideální učitelkou v mateřské škole, co rodiče od učitelky požadují a co naopak považují za zcela nevhodné. Jaký by měla mít učitelka s rodiči vztah a případně, jak tento vztah podpořit.

Rodina se vzhledem k ideální učitelce staví trochu jinak, než jak bylo zmíněno v první kapitole, jelikož do odborných znalostí mnohdy nevidí a nerozumí tomu. Upřednostňují tedy praktické věci uskutečňující se během dne a týkající se jejich dětí v mateřské škole. Jejich prioritou je tedy to, aby děti byly ve škole šťastné, měly dostatek kamarádů a naučily se nové dovednosti, znalosti a osvojily si nové poznatky a byly tak dobře připraveny na vstup do základní školy.

Z tohoto důvodu zde bude nahlíženo na ideální učitelku právě v praktických věcech, které jsou pro rodiče důležité a díky kterým si učitelek váží. Kapitola vychází z výzkumu, který byl proveden v ČR a z praktických činností týkajících se právě v mateřské škole. Dále je rozdělena do okruhů podle toho, čeho si rodiče všímají u učitelek nejvíce a co hlavně využívají a vyhledávají.

Text je zaměřen na běžné situace, které se objevují v mateřské škole a které rodiče považují za důležité, trvající každodenně i ty méně časté a využívané.

2.1 VZTAH UČITELKY K DÍTĚTI

Pro rodiče je často velice důležité mít přehled o tom, co se v mateřské škole děje. Tyto informace získávají právě od učitelky v mateřské škole nebo od svých dětí. Učitelka jim každý den sděluje, co dítě zažilo, co prožilo, či co se nového naučilo. Učitelka by tedy během dne, měla děti pozorovat a zapamatovat si co nejvíce informací o každém dítěti, aby měla co říct později rodičům, až si pro dítě přijdou. Někteří rodiče vyžadují delší komunikaci a více podrobných informací o dítěti a jeho dnu v mateřské škole, než jiní rodiče.

Hned po příchodu do mateřské školy, kdy učitelka přebírá dítě od rodičů, by mělo docházet k prvnímu kontaktu mezi rodiči a učitelkou, rodiče potřebují vidět zájem nejen o jejich dítě, ale i o ně a také vidět, že učitelka svou práci miluje a nedělá jí pouze pro finanční ohodnocení (Svobodová, Vítečková, 2017).

Pro rodiče je důležité vědět, že je jejich dítě v mateřské škole v bezpečí a že se tam o něj starají učitelky, které vědí, co dělají a umějí s dětmi jednat. Rodiče mají důvěru, že učitelka ví, co je pro děti nejlepší a plně ji důvěřují při vzdělávání a výchově s tím, že dochází k plnohodnotnému vývoji jejich dětí a naplňování jejich potřeb. Přitom je jim vzdělávání podáváno přiměřenou, zábavnou formou, která děti baví a nemají pocit, že se již nachází v prostorách základní školy. Věří, že učitelka do svého vzdělávání zahrnuje veškeré potřebné body a dovednosti, které si děti před nástupem do mateřské školy mají osvojit a dochází tedy k celkovému a správnému vývoji a přípravě na základní školu. Ale do jisté míry umí i improvizovat a inspirovat se od dětí v různých činnostech a nechat jim prostor pro jejich kreativitu a nápady, zařadit je do svých činností a dát tak dětem najevo, že i na jejich názorech záleží. Učitelka by také měla být otevřená pro potřeby dětí a s každým dítětem jednat podle jeho individuality. Umět dítě pochválit, pokud udělá něco dobře, ale i pokárat. (Helus, 2015).

Dítě by se však ve třídě mělo cítit bezpečně, tento pocit hraje velmi důležitou roli hlavně na začátku vstupu do mateřské školy, kdy dítě nezná prostředí ani svou učitelku. Je tedy důležité, aby dítě vědělo, že za svou učitelkou může přijít s jakýmkoliv problémem či bolístkou a učitelka to s ním vždy bude řešit, bude k němu empatická a ukazovat dětem, že je má ráda, i tento bod je velice zásadní pro rodiče, že vědí, že se dítě může spolehnout na svou učitelku (Svobodová, Vítečková, 2017).

Vede děti a vštěpuje jim hodnoty, respekt a úctu k druhým lidem i věcem, které je obklopují, k dodržování pravidel skupiny a vést je k zodpovědnosti, ohleduplnosti nejen k sobě navzájem, ale i k přírodě, starším lidem a dospělým. V neposlední řadě se snaží dítě dále rozvíjet v tom, co ho baví a naplňuje, aby se mohlo dále posouvat.

Učitelka by také ke každému dítěti měla přistupovat individuálně podle jeho schopností, možností a dovedností. Měla by vést děti k tomu, aby se podporovaly navzájem a pomáhaly si v situacích, pokud některé dítě na něco nestačí. Ale vědět, že pokud dítě bude potřebovat, najde svou podporu hlavně u učitelky v době, kdy ji dítě potřebuje nejvíce (Helus, 2015).

Rodičům záleží především na tom, a by se dítě cítilo v mateřské škole dobře a chodilo do mateřské školy rádo, cítilo se tam bezpečně a mělo oporu nejen v učitelce, ale i ve svých kamarádech, kteří také mateřskou školu navštěvují. Očekávají tedy, že učitelka se bude starat i o to, aby děti si mezi sebou tvořily kvalitní a dlouhotrvající přátelské vztahy, podporovaly a respektovaly se navzájem a ve třídě tak bylo pozitivní klima, do kterého se děti budou každý den těšit (Svobodová, Vítečková, 2017).

Dalším důležitým faktorem je, že učitelka v mateřské škole vede děti k samostatnosti a tím se rodičům do jisté míry zjednodušuje život. Učitelka by měla vést děti k tomu, aby byly schopné se samy obléknout, použít toaletu, prostřít stůl, namazat chleba a nalít pití. Popřípadě vést děti k tomu, že každé dítě je jiné a potřebuje jinou pomoc, tudíž je naučit pomáhat si navzájem a vědět, že pokud jednomu dítěti nejde tohle, může naopak vynikat v něčem jiném a pomoci zase druhému (Helus, 2015).

Rodiče tedy mají velké množství požadavků na to, jak by měla vypadat, a hlavně se chovat ideální učitelka. Nejzásadnější je pro ně pocit bezpečí pro své dítě, díky kterému mohou následně odejít do své práce a vědět, že je o jejich dítě kvalitně postaráno. Je pro ně důležité vědět, že se jejich dítěti v mateřské škole daří dobře, je tam spokojené a má kvalitní vztahy s kamarády ve třídě a každý den si rozšiřuje své dosavadní poznatky, dovednosti a znalosti.

2.2 VZTAH UČITELKY K RODIČŮM

Další důležitou částí, čeho si rodiče u učitelky váží a požadují, jsou právě komunikační dovednosti učitelky. Rodiče potřebují mít pocit, že se učitelka o jejich dítě opravdu zajímá a záleží jí na něm. Proto je podle nich ideální učitelka ta, která se nejen zajímá o dítě, ale o celou rodinu, je si vědoma toho, že komunikace mezi rodiči, kteří znají své dítě přeci jen nejlépe ze všech, a jí, je velice důležitá pro samostatný rozvoj dítěte. Rodiče totiž znají, čeho se dítě bojí, co má rádo. Poznání rodiny blíže vede k porozumění mezi rodiči a učitelkou, které je velice důležité. Učitelka si tak může udělat celkový obrázek nejen o dítěti, ale i o rodině.

Tento vztah mezi rodiči a učitelkou charakterizovaly autorky Horká a Syslová v knize Studie k předškolní pedagogice takto: *„Každá učitelka potřebuje pro dobré poznání dítěte a adekvátní podporu jeho rozvoje, poznatky z prostředí, které jej ovlivňuje a utváří jeho*

osobnost – a právě tím, je rodina. Rodina je základem pro vývoj každého jedince a současně je také základním článkem struktury lidského společenství (Horká, Syslová, 2011, s. 25) .“

Ideální učitelka by tedy měla znát rodinu dětí co nejlépe a s rodinou co nejvíce spolupracovat, aby docházelo k co nejlepšímu rozvoji dítěte podle jeho individuálních potřeb.

Existuje velké množství různých rodičů, někteří si přejí být informováni o všem, co jejich dítě v mateřské škole za den dělalo, co jedlo, s čím si hrálo a jak se mu dařilo. Na druhou stranu jsou i rodiče, kteří o tyto informace o svém dítěti nestojí a preferují pouze stručné a jasné informace o tom nejdůležitějším, co se v mateřské škole za den stalo. Učitelka by tedy měla být schopna odhadnout, kteří rodiče stojí o delší a podrobnější informace o jejich dítěti a kteří ne. Na základě těchto informací pak rodičům informace předávat.

Tyto kvalitní vztahy a efektivní komunikace mezi rodiči a učitelkou jsou důležité především ve chvílích, kdy učitelka sděluje rodičům nepříliš pozitivní informace týkající se jejich dítěte, například jeho slabé stránky, ale samozřejmě i ty silné a případné informace toho, jak dítěti pomoci dosáhnout kvalitnějších výsledků. V případech diagnostiky by učitelka měla být schopná rodičům sdělit informaci vhodnou formou, ti pak informaci vezmou daleko lépe a s větším nadhledem (Čapek, Lauermann, Příkazská, Vosmik, Vyhnálek, 2017).

2.3 POHLED NA SPOLUPRÁCI MEZI UČITELKOU A RODIČI V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ

K prohloubení vztahů a bližšímu poznání mezi rodiči a učitelkou může vést právě spolupráce mezi rodiči a mateřskou školou. Rodiče by měli mít možnost podílet se na dění v mateřské škole. Nejedná se však pouze o informace o tom, co se v mateřské škole děje, či jaké akce mateřská škola pořádá. Je samozřejmě žádoucí, aby rodiče měli veškeré důležité informace a měli tak možnost lépe škole důvěřovat a cítit se jako její partneři. Mateřská škola by také měla pořádat akce, na kterých se mohou zúčastnit nejen děti, ale právě i rodiče. Jedná se především o besídky, zahradní slavnosti, dílny či akce pořádané za účelem českých tradice a zvyklostí. Měli by mít také možnost aktivně vstupovat do činností a her svých dětí, ale i při plánování vzdělávacího programu či řešení vzniklých problémů školy (Horká, Syslová, 2011).

Spoluúčastí rodičů s učitelkou v mateřské škole se zabývá i Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání,¹ který vymezuje vztah do určitých bodů. Rámcový vzdělávací program popisuje vztah mezi rodiči a učitelkou v mateřské škole jako partnerský vztah, který by měl být založený na oboustranné důvěře, otevřenosti, vstřícnosti, porozumění, respektu a ochotě spolupracovat. Učitelky by měly k jednotlivým dětem přistupovat individuálně a snažit se porozumět nejen dětem, ale i celé jejich rodině. Rodiče se také mohou zapojit do dění v mateřské škole, jedná se především o činnosti týkající se plánování a řešení vzniklých problémů. Z tohoto důvodu by rodiče měli být dobře informováni o tom, co se v mateřské škole děje. Dalším velice důležitým bodem, že by učitelka měla dostatečně informovat rodiče o tom, jak se daří jejich dítěti v mateřské škole, jakých pokroků dosáhlo a co nového se naučilo. Následně se domlouvají na dalším způsobu vzdělávání a výchovy, aby bylo dosaženo co nejlepších výsledků pro obě strany.

Učitelky by také v každé situaci měly myslet především na soukromí rodiny a nezveřejňovat nikde žádné soukromé informace týkající se nejen dítěte, ale i celé rodiny. Učitelka by se neměla snažit ovlivňovat rodinou situací ani dávat rodičům nevyžádané rady (RVP PV 2018).“

Rodičům by mělo být umožněno zúčastnit se některých akcí konajících se během školního roku, jedná se především o některé akce založené na zvycích a tradicích jako například oslava Tří králů, pálení čarodějnic, masopust, Velikonoce a Vánoce. Aktivity jsou uzpůsobeny tak, aby rodiče měly možnost nejen poznat učitelky v mateřské škole, ale i vědět, jak se chovají a jakým způsobem komunikují s dětmi. Během těchto aktivit lze právě zapojit i rodiče a vytvořit tak velké množství her pro děti, při kterých je vyžadovaná dopomoc rodičů.

Mezi další činnosti, do kterých jsou rodiče zapojovány, mohou být různé školní výlety, ať už do přírody, na farmu za zvířátky, do bazénu a divadla, kde je potřeba dalších dospělých osob na výpomoc s dětmi nebo přípravy na besídky, kde se rodiče mohou zapojit do výzdoby nebo přípravy občerstvení.

Tyto aktivity jsou u rodičů velice oblíbené a rádi se jich zúčastňují. Mají totiž pocit, že je mateřská škola přijala a že jsou její součástí a cítí důležitost svého postavení a přínos

¹ Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání od 1. ledna 2018, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 23.02.2020]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani-od-1-1>)

pro mateřskou školu. Je nutné podotknout, že i mateřská škola si takových rodičů velice váží a cení si jejich pomoci, bez které by v mnohých případech bylo pro mateřskou školu obtížné vše zařídit bez pomoci právě rodičů (Čapek, 2013).

Rodiče si tedy představují ideální učitelku tak, aby byla upravená, děti jí měly rády a chodily rády do školky. Aby dokázala vymyslet vhodný a přiměřený program pro děti, který je bude rozvíjet po všech stránkách jejich osobnosti, a přitom vzdělávání bude probíhat zábavnou formou a děti budou připraveny na následující studium na základní škole. Neměla by však zapomínat ani na improvizaci a bližšímu porozumění dětí a nechat je také rozhodovat o programu a plnit tak jejich přání. Ke každému dítěti by měla přistupovat individuálně podle jeho potřeb a volit tak nejen aktivity a činnosti, ale i styl komunikace a případně další postup při diagnostice a následné terapii. Učitelka by měla mít velké množství kladných vlastností, mezi které patří především spravedlnost, trpělivost, nezaujatost, kreativita a další důležité vlastnosti. Ty by každá učitelka měla mít. Dále by měla vštěpovat dětem základy slušného chování, respekt nejen k lidem, ale i přírodě, vést je k zodpovědnosti a ohleduplnosti, nejen k sobě navzájem, ale i ostatním lidem a tvořit tak pevná a přátelská pouta mezi dětmi. Rodiče také potřebují mít pocit, že jim učitelka sděluje veškeré důležité informace týkající se jejich dítěte. To vše však musí probíhat vhodně zvolenou komunikací, která je přiměřená tomu, co učitelka rodičům sděluje, to se týká nejen aktivit během dne, ale i diagnostiky a případné terapie a nápravy. U učitelky se tedy považují za důležité znalosti ohledně dítěte a schopnost doporučit rodičům další postup.

2.4 POHLEDY RODIČŮ NA IDEÁL UČITELKY EMPIRICKÝMI VÝZKUMY

Od prvních mateřských škol došlo k výrazné změně ve vztazích mezi mateřskou školou a rodiči. A to především v posledních letech, kdy se rodiče staly partnery v předškolním vzdělávání, mají možnost zúčastnit se nejen rozhodování ohledně mateřské školy, ale zúčastnit se i různých aktivit a programů, které mateřská škola nabízí. Z tohoto důvodu se mateřské školy snaží tvořit co nejefektivnější vztahy právě mezi rodinou a mateřskou školou, aby docházelo nejen ke kvalitním a partnerským vztahům, ale i k vzájemnému porozumění a naplnění všech čekání.

Na dané téma bylo vytvořeno pár výzkumných šetření, které se následující problematikou zabývají. Následující text nabízí bližší pohled na dané výzkumy a jejich výsledky.

První výzkum, který zde bude zmíněn, je výzkum, který proběhl v roce 2005 a zabýval se otázkou „*Předškolního vzdělávání očima rodičovské veřejnosti*“. Cílem bylo zjistit jaké názory a očekávání mají rodiče na předškolní vzdělávání a zda jsou tato očekávání naplněna. Během šetření, kterého se zúčastnilo 430 rodin v rámci celé České republiky, bylo zkoumáno především těchto pět kategorií: důvod proč dítě dochází do mateřské školy, skutečnosti, které ovlivňují výběr mateřské školy, konkrétní očekávání rodičů od mateřské školy, přínos mateřské školy z pohledu rodičů a požadavky rodičů na osobnost předškolního pedagoga. Pro bakalářskou práci bude klíčová především poslední část, tedy požadavky rodičů na osobnost předškolního pedagoga.

Z výsledků vyplývá že, 87 % rodičů považuje vzdělání u učitelky za důležité. Středoškolské nebo vyšší odborné považuje 58 % rodičů za dostatečné, vysokoškolské vyžaduje 35 % rodičů a to 27 % bakalářské vzdělání a 8 % vyžadují magisterské vzdělání.

Pro rodiče je nejdůležitější především kladný vztah k dětem, znalost dětí, určité morální chování a v neposlední řadě i zkoušení a používání nových přístupů a metod ve vzdělávání.

Ačkoliv byl výzkum orientovaný na osobnost učitele pouze okrajově, dokázal odpovědět na dvě otázky, a to na to, jaké vzdělání by podle rodičů měla učitelka mít a co je pro její profesi nejdůležitější (Pedagogická orientace, Šmelová).

Další výzkum byl realizován v podobě bakalářské práce, která se zabývá stejnou problematikou. Práce byla vypracovaná v roce 2015 v Českých Budějovicích a zaměřovala se na rodiče v Českobudějovickém kraji a jeho okolí.

Výzkum byl tvořen pomocí kvantitativního přístupu, pomocí dotazníkového šetření. Dotazníkové šetření se zúčastnilo 92 respondentů.

Z výzkumu vyplývá, že 59 % rodičů vidí smysl učitelek v mateřské škole v napomáhání dítěti začlenit se do společnosti, 47 % z nich vidí smysl v budování a formování osobnosti dítěte a 54 % považuje práci učitelky za důležitou a zodpovědnou. Mezi nejčastěji zmiňovanými vlastnosti pak rodiče uváděli, že by učitelka měla být především empatická, trpělivá, spravedlivá, tolerantní a měla by mít u dětí autoritu. Mezi další důležité prvky ideální učitelky byl zařazen i kladný vztah k dětem, podpora individuálního rozvoje a jeho respekt.

Ze závěrečného šetření také vyplývalo, že rodičům záleží na fyzickém vzhledu učitelky, a především na její sympatii, zatímco věk u učitelky nehraje zásadní roli.

V otázkách ohledně vzdělání učitelek v mateřských školách rodiče kladli mnohem větší důraz na praxi učitelky než na to, zda má vysokoškolské vzdělání a také na její osobnost.

Pokud si rodiče měli možnost vybrat jaký styl výchovy a vzdělávání by učitelka měla upřednostňovat, téměř všichni se shodli na tom, že by učitelka měla mít demokratický styl, tedy, že by měla dát dětem prostor pro samostatnou volbu činností, jen jim být pouhým vzorem. Dále se shodují na tom, že by měl být přiměřený čas strávený řízenými činnostmi.

Z hlediska role učitelky v mateřské škole nejvíce respondentů odpovídalo, že by učitelka měla být pro dítě především kamarádka, rádce nebo pomocník.

Komunikace mezi učitelkou a rodiči by měla podle nich být převážně na požádání rodičů, nikoliv pravidelná. U této otázky však došlo poměrně k vyrovnanému počtu odpovědí, zda si přejí být informováni pravidelně či nikoliv, jen o nepatrné množství však převažovali rodiče, kteří si přejí být informováni pouze na požádání. (Čermáková, 2015).

3 IDEÁLNÍ PODMÍNKY K PRÁCI UČITELKY V MATEŘSKÉ ŠKOLE

Jelikož v mateřské škole k výuce dětí dochází, je potřeba připravit vhodné podmínky nejen pro děti, aby se tam cítily bezpečně, pohodlně a měly vše, co potřebují ke správnému vývoji, ale je důležité i připravit podmínky a zázemí takovým způsobem, aby se zde učitelky cítily dobře, rády se do mateřské školy vracely a byly zde spokojené. Bude-li mít učitelka kvalitní podmínky pro svou práci, bude dosahovat lepších výsledků a bude spokojena nejen ona, ředitelka, ale i rodiče a děti samotné. Dále je důležité, aby mateřská škola nabízela všestranné možnosti, aby se učitelka mohla dále rozvíjet a vzdělávat a být tak ideální učitelkou po všech stránkách.

Následující kapitola poukazuje na podmínky týkající se mateřské školy jako takové, které napomáhají k tomu, aby se zde učitelky cítily dobře a měly chuť na sobě dále pracovat a vzdělávat se. Tyto podmínky se týkají především mateřské školy, jejího vybavení, vztahů na pracovišti, jak učitelky mohou trávit volný čas, aby si odpočinuly a nabraly novou energii, neboť při profesi učitelky dochází velice často k syndromu vyhoření a je potřeba těmto zdravotním problémům předcházet, ale i jaké škola může nabídnout možnosti růstu a dalšího vzdělávání pro své zaměstnance.

Tak jako v každé profesi, i učitelka potřebuje kvalitní zázemí, aby mohla vykonávat svou práci kvalitně a správně. Není tedy jedno, jak vypadá mateřská škola, jak je vybavená a jaké zde panují vztahy mezi učitelkami, ale i ředitelkou či ředitelem. Tyto aspekty ovlivňují to, jak bude učitelka pracovat a plnit všechny požadavky.

3.1 VLIV MATEŘSKÉ ŠKOLY A PROSTŘEDÍ NA UČITELKU

Ačkoliv je zcela v pořádku, že každá mateřská škola se liší svou velikostí, lokalitou, počtem tříd a počtem dětí ve třídě, stylem výuky a dalšími prvky, jsou určité podmínky, které by měly splňovat všechny mateřské školy. Jedná se především o dostatečně velké prostory nejen budovy mateřské školy jako takové a zabezpečení celého areálu, ale i školní zahrady. To umožňuje dětem i učitelkám mít dostatek prostoru pro činnosti a bezpečnou práci a vytvořit si příjemné klima pro práci a vzdělávání dětí. Vybavení třídy by mělo odpovídat věku dětí svým nábytkem, ale i pomůckami a hračkami, díky kterým učitelka může volit vhodné aktivity a rozvíjet děti přiměřeně jejich věku a schopnostem.

Pro vzdělávání dětí, jsou důležité různé hry, mikroskopy, didaktické pomůcky, barvy, pastelky, barevné papíry, látky, hudební nástroje, pracovní listy, CD s písničkami a další

věci, které zkvalitní výuku a učitelkám nabízejí velké množství využití své fantazie při tvorbě vzdělávací nabídky (RVP PV, 2018).

Učitelky by také měly mít v mateřské škole své vlastní zázemí, kde si mohou ve volných chvílích odpočinout a načerpat novou energii či nové informace v podobě knih a vzdělávacího materiálu, díky kterému si mohou vyhledat důležité informace týkající se příprav do mateřských škol, psychologie dítěte či vhodné a správné diagnostiky.

Všechny tyto podmínky, ačkoliv se může zdát, že nemají na ideální učitelku žádný vliv, jsou pro ni nezbytné k vykonávání kvalitní práce v mateřské škole. Pokud učitelce nebude prostor mateřské školy vyhovovat, nebude mít dostatek pomůcek a materiálů na vykování své profese, nebude ji její práce dostatečně bavit a cítit se v mateřské škole dobře. Naopak učitelka, která má nepřehledné množství možností a materiálů, které jsou pravidelně obnovovány a doplňovány, bude mít chuť s dětmi zkoušet nové věci a sama se učit novým věcem pro vzdělávání dětí.

3.2 VÝZNAM PRACOVNÍCH VZTAHŮ V MATEŘSKÉ ŠKOLE MEZI UČITELKAMI

Pro mateřskou školu a hlavně pro učitelky, jsou velice důležité vztahy na pracovišti. Vztahy utvářejí klima mateřské školy a podílejí se na vytváření vztahů mezi jednotlivci. V mateřské škole pracuje velké množství zaměstnanců, nezáleží na tom, jestli se jedná o ředitelku, učitelky, kuchařky, hospodářku či uklízečky, každá osoba pracující v mateřské škole tvoří klima a záleží právě na kolektivu, zda bude pozitivní nebo negativní. Pro práci učitelky jsou nejdůležitější dva druhy vztahů na pracovišti, jedná se o vztah ke kolegyním a vztah k ředitelce.

Je důležité, aby se mateřská škola profilovala jako tým a kolektiv profesionálů. Kvalitní kolektiv je místo, kde lidé nejen sdílejí své pracovní povinnosti a důležité informace týkající se dne v mateřské škole, výchovy a vzdělávání, ale panuje mezi nimi přátelská atmosféra, tvoří si mezi sebou přátelství a jsou schopné společně sdílet své pocity a emoce.

Týmová spolupráce učitelek v mateřské škole má obrovský význam pro školu samotnou a její fungování, pokud spolu učitelky nebudou vycházet a spolupracovat, popřípadě si zatajovat informace, bude to mít dopad na celou školu. Nekvalitní vztahy vedou k nepochopení, zášti a boji mezi sebou, což nikdy nepřináší nic dobrého.

Naopak kladné vztahy a podpora mezi učitelkami, které spolu komunikují, plánují společně chod mateřské školy a vzdělávací program, předávají si cenné rady a informace,

společně se podílejí na tvorbě určitých materiálů, vytváří velmi pozitivní klima a chuť učitelek se dále vzdělávat, spolupracovat. Takové učitelky se pak v mateřské škole cítí dobře, a to se ukazuje i na kvalitě jejich práce.

Kvalitní domluva mezi učitelkami vede i k usnadnění chodu mateřské školy jako takové, pokud jsou pracovnice schopné domluvit se, kdo co připraví a kdy si kdo bude brát volno, bude mít i ředitelka lépe zajištěn chod mateřské školy. Vztahy lze podporovat mezi učitelkami během školních i mimoškolních aktivit, které jsou založeny právě na posilování vztahů mezi nimi, popřípadě hlavně ředitelkou.

Podle výzkumného šetření „Učitel MŠ 2016“ vyplývá, že ve většině případů spolu učitelky vycházejí velice dobře, mají společně kvalitní vztahy a pomáhají si navzájem, což je ideální stav, který může v mateřské škole nastat pro vytváření ideálních učitelek (Svobodová, Vítečková, 2017).

Dalším důležitým vymezením vztahu v mateřské škole je vztah mezi ředitelkou a učitelkami celkově nebo jednotlivci. Ačkoliv se jedná o vztah mezi podřízeným a nadřízeným i takové vztahy mohou být kvalitní, založené na vzájemné důvěře a porozumění.

Prvním důležitým bodem, který vede ke kvalitnímu a naplňujícímu vztahu mezi ředitelkou a učitelkami je to, že učitelky znají své pravomoci v mateřské škole, znají, jak co funguje, co je povoleno a co naopak zakázané, takový systém vytváří právě ředitelka, která se snaží vytvořit co nejkvalitnější systém, který bude fungovat a vyhovovat všem. Tím nevznikají zbytečné konflikty a nedorozumění na pracovišti a nedochází tak k negativním emocím.

Učitelky by také měly mít možnost vytvářet a zapojit se do činností, které jsou založeny na chodu školy a mít možnost říct svůj názor, popřípadě klást otázky ředitelce, mají-li nějaké nejasnosti či jim je něco nesrozumitelné.

Kvalitní vztah mezi učitelkou a ředitelkou rozvíjí nejen pozitivní klima v mateřské škole, ale i možnost dalšího rozvoje pro učitelky. Pokud ředitelka bude s učitelkami vycházet, budou se snažit najít cestu, jak vyhovět všem a podmínky pro další studium či kurzy budou přijatelné, příjemné a obohacující pro všechny. Ředitelka v mateřské škole by měla své zaměstnance umět pozitivně motivovat a podporovat, právě například k dalšímu vzdělávání (RVP PV, 2018).

Vztahy na pracovišti jsou tedy velice důležité pro to, aby se učitelky cítily v mateřské škole dobře, měly chuť zde pracovat a dále se rozvíjet ve všech oblastech. Prostředí, které

se právě vztahy na pracovišti vytváří, odpovídá dalším psychickým stavům učitelky, které se, ať už záměrně či nezáměrně ukazují při vzdělávání a výchově dětí. Není-li učitelka v pořádku po psychické stránce a do práce chodí nerada, nemůže provádět kvalitní výchovu a vzdělávání u dětí.

3.3 PRACOVNÍ ZÁTĚŽ A ZDRAVÍ UČITELKY

Povolání učitelky v mateřské škole mnozí považují za příliš jednoduché, pouze jako každodenní hru s dětmi a žádné starosti či povinnosti, kratší pracovní doba, a ještě k tomu navíc učitelky mají i delší prázdniny, než je tomu u jiných povolání. Mnozí z nich však nevidí, že učitelky v mateřských školách sice netráví každý den 8 hodin, ale musejí dělat různé přípravy a plány, které mnohdy trvají dokonce déle, než by stačilo na naplnění již zmiňovaných osmi hodin pracovní doby. Lidé si mnohdy neuvědomují, jak psychicky náročné toto povolání dokáže být a jaké krizové situace učitelka v mateřské škole musí řešit. Náročnost povolání se pak u mnohých učitelek projevuje v podobě syndromu vyhoření a dalších zdravotních potíží, kterým však lze předcházet.

Na zdraví učitelek se podílí velké množství faktorů, které lze ovlivnit a které ovlivnit nelze. Jedná se především o prostředí, ve kterém učitelka svou práci vykonává. Pokud místo bude uzpůsobeno tak, aby nebylo plné prachu a dalších nečistot, bude méně docházet k zdravotním komplikacím týkající se hlasu a dýchacích cest. Ještě výrazněji se však na zdraví učitelek podílí psychická zátěž, kterou lze rozdělit do tří skupin, jedná se o senzickou zátěž, která je spojena především s tím, že učitelka musí neustále používat svůj zrak a hlídat tak, co se ve třídě děje, aby se nikomu nic nestalo, ale i sluch, který ji také pomáhá při orientaci ve třídě, děti v mateřské škole často na sebe pokřikují a komunikují jeden přes druhého, což je pro učitelku náročné a hlučné prostředí, ve kterém musí každodenně pracovat. Dále sem lze zařadit i psychickou zátěž, která je podmíněna řízením třídy, poznáváním dětí a jejich formováním. V neposlední řadě sem patří i emocionální zátěž, kdy se učitelka snaží jednat s dětmi tak, aby každé dítě dostalo stejný díl pozornosti a porozumění a snaží se řešit problémy vzniklé ve třídě (Průcha, 2002).

Mnohým zdravotním komplikacím však lze předcházet, a to nejen klidným prostředím, které nebude vyvolávat v učitelkách negativní emoce, ale i kvalitní čistotou a dostatečně provětraným a prosvětleným prostředím tříd. To vše lze zařídit a zlepšit, aby kvalita výuky byla uzpůsobena zdraví nejen dětí, ale právě i učitelek.

Učitelka se každodenně potýká se stresem nejen ze strany dětí v mateřské škole z nadměrného hluku, kázní dětí, výběru vhodných činností, ale i od svých kolegyň, se kterými se neustále srovnává, rodičů dětí, které od učitelky vyžadují spoustu požadavků, povinnostem v práci a různých nařízeních, které musí dodržovat (Fontana, 2003).

Mateřská škola tedy může pro učitelky udělat mnohé, nejen, že bude učitelkám poskytovat vhodné a upravené prostředí a učitelky se tak budou cítit spokojené a jejich zdraví se nebude zhoršovat, ale je důležité učitelky nepřetěžovat a práci rozdělovat tak, aby nedocházelo k přetížení a nadměrné zátěži na druhou stranu k naplnění všech požadavků od učitelky očekávaných.

Pro učitelky v mateřské škole je také velice důležitá podpora od ředitelky v mateřské škole, která si váží práce svých učitelek, podporuje je a dostatečně chválí za odvedenou práci, motivuje je a učitelky se tak mohou cítit silnější a spokojenější v tom, co dělají. Další možností je zúčastnit se různých vzdělávacích kurzů, které se zabývají problematikou, jako je například udržení kázně, kurzy na zvládání stresových situací, které učitelce pomohou zjistit, že není jediná, kdo se potýká s daným problémem a že to má řešení. Takovéto kurzy může navrhnout nebo jen potvrdit ředitelka a podpořit tak učitelku v získávání sebevědomí ve své práci a zdokonalení (Holeček, 2014).

„Jedním ze způsobů uskutečňování dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků je samostudium (§ 24 odst. 4 písm. b) zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 383/2005 Sb. (dále jen „zákon“). K realizaci této formy dalšího vzdělávání přísluší pedagogickým pracovníkům volno v rozsahu 12 pracovních dnů ve školním roce, nebrání-li tomu vážné provozní důvody (§ 24 odst. 7 zákona)“ (Atre.cz).

Mezi další aktivity, které může učitelka v mateřské škole využít, jsou různé formy meditací, cvičení, například jógy nebo dalších sportovních vyžití, které mohou být podporovány právě mateřskou školou v podobě hromadných návštěv a setkání nebo finančním příspěvkem.

Dalším důležitým bodem je finanční ohodnocení práce učitelek a prestiž povolání. Ačkoliv zde několikrát bylo zmíněno, že ideální učitelka v mateřské škole by svou práci měla dělat s láskou a respektem ke svému povolání. Tento bod není myšlen tak, že by učitelky v mateřské škole měly dostávat nadstandartní finanční ohodnocení, ale mělo by být

přiměřené a uspokojivé ke kvalitnímu životnímu standardu, učitelky tak budou klidnější, jelikož nebudou muset řešit finanční problémy (Průcha,2002).

3.4 TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRO PRAKTICKOU ČÁST

První část práce byla zaměřena na profesi učitelky v mateřské škole a na její ideál. Ideál učitelky v MŠ předkládá určité povahové vlastnosti, různé schopnosti, dovednosti, vědomosti, tedy profesní klíčové kompetence. Tato část byla také zaměřena na její roli a pohled na ideál učitelky z pohledu odborné literatury a výzkumu z České republiky. Dále pojednává o tom, jak si rodiče představují ideální učitelku v mateřské škole, jak by měla vypadat, jaké vlastnosti by měla mít a jaké další činnosti od učitelky očekávají a vyžadují. Následně se zabývá podmínkami v mateřské škole, které umožňují učitelce stát se ideální a jaké další faktory k tomu mohou přispět.

Zásadní kapitolou pro tvorbu praktické části je první kapitola, která charakterizuje ideální učitelku mateřské školy. Pojednává o tom, jaké vlastnosti by učitelce v žádném případě neměly chybět. Dále jaké profesní kompetence jsou pro její práci nejpodstatnější a jaké role by v mateřské škole měla zastávat. Všechny tyto aspekty jsou zásadní pro profesi ideální učitelky v mateřské škole.

Některá východiska však lze najít i v dalších kapitolách. Ve druhé kapitole se jedná především o část, která se zabývá vztahem učitelky a dětem, ale i k rodičům. Dále i pohled na to, jak by měla pobíhat kvalitní spolupráce mezi učitelkou a rodiči. Ve třetí kapitole je důležitý především pohled na prostředí, ve kterém učitelka vzdělává a vychovává děti, pracovní vztahy na pracovišti a zdraví učitelky.

4 VÝZKUMNÁ SONDA DO PRAXE MATEŘSKÝCH ŠKOL

Následující část práce bude zaměřena na samotný výzkum. Hlavním cílem výzkumu je analyzovat ideální učitelku mateřské školy očima rodičů. Bude zaměřen na vlastnosti, dovednosti a znalosti, které spolu s dosaženým stupněm vzdělání a určitým vzhledem, považují rodiče za jakýsi model ideální učitelky mateřské školy. Výzkum bude prováděn pomocí dotazníkového šetření. Nejdříve budou sestaveny dílčí cíle a výzkumné otázky, dále bude charakterizován výzkumný vzorek, již vytvořený předvýzkum a zhodnoceny výsledky a závěr celého šetření.

4.1 STANOVENÍ DÍLČÍCH CÍLŮ A VÝZKUMNÝCH OTÁZEK

Cílem práce je analyzovat ideální učitelku mateřské školy očima rodičů.

K naplnění cíle byly stanoveny i dílčí cíle. Zprvė zjistit, jaké jsou dle rodičů ideální povahové vlastnosti učitelky a které jsou naprosto nevhodné do mateřské školy. Zadruhé zjistit, jak si rodiče představují ideální učitele/-ky mateřské školy z hlediska věku, vzdělání, pohlaví, fyzického vzhledu a také tím, zda je sama rodičem. Posledním dílčím cílem je zjistit, co je z pohledu rodičů důležité pro samotnou profesi učitelky mateřské školy. Z dílčích cílů pak vycházejí následující výzkumné otázky, které jsou vždy koncipovány z pohledu rodičů:

- Jaké povahové vlastnosti jsou u ideální učitelky MŠ žádoucí a jaké jsou naopak nevhodné?
- Jaké pohlaví, věk, vzdělání, fyzický vzhled a rodinné vazby odpovídají ideálu učitele/-ky) MŠ?
- Co považují rodiče za nejvýznamnější v profesi učitelky v MŠ?

(Jedná se o činnosti, znalosti a dovednosti, které by učitelka měla mít osvojené a které rodiče považují za nejdůležitější při výchově a vzdělávání dětí, ale i pro kvalitní spolupráci mezi rodinou a mateřskou školou.)

4.2 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO VZORKU

Výzkumný vzorek tvořili rodiče. Výběr vzorku probíhal metodou sněhové koule (snowball sampling). Jedná se o techniku, u které dochází k získávání nových případů pomocí postupného nominování osob. Proces začíná výběrem jednoho či více osob, které splňují požadovaná kritéria viz. níže. Tyto osoby pak následně výzkumné šetření rozesílají dalším osobám, které také musí splňovat požadavky (Miovský,2003). Avšak vzhledem k tomu, že výběr vzorku probíhal metodou sněhové koule, není možné zjistit návratnost.

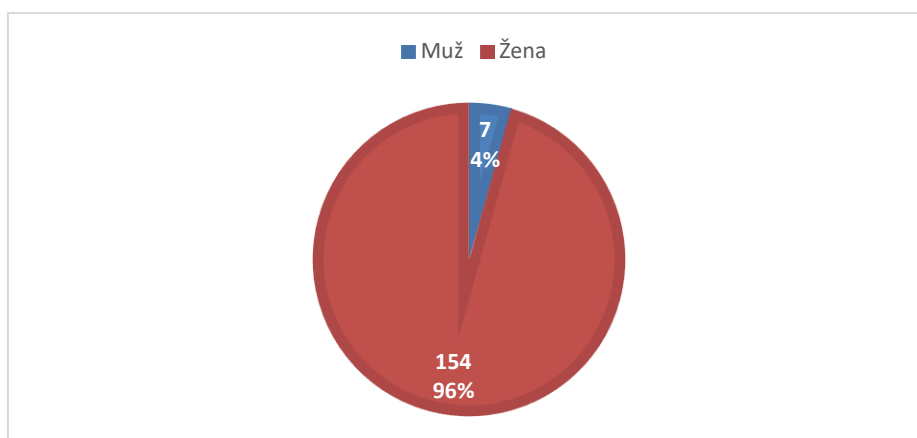
Kvůli relevanci dotazníku a přesnějším výsledkům byl zvolen záměrný výběr respondentů, kteří museli splnit následující podmínky:

- Musí to být rodič alespoň jednoho dítěte.
- Dítě musí navštěvovat mateřskou školu, a to buď státní nebo soukromou.

Vzhledem k tomu, že šlo o záměrný výběr respondentů, jsou výsledky platné pouze na tomto souboru.

Charakteristika výzkumného vzorku je blíže popsána pomocí grafů č. 1, 2, 3 a 4. a odpovídajícím popiskům.

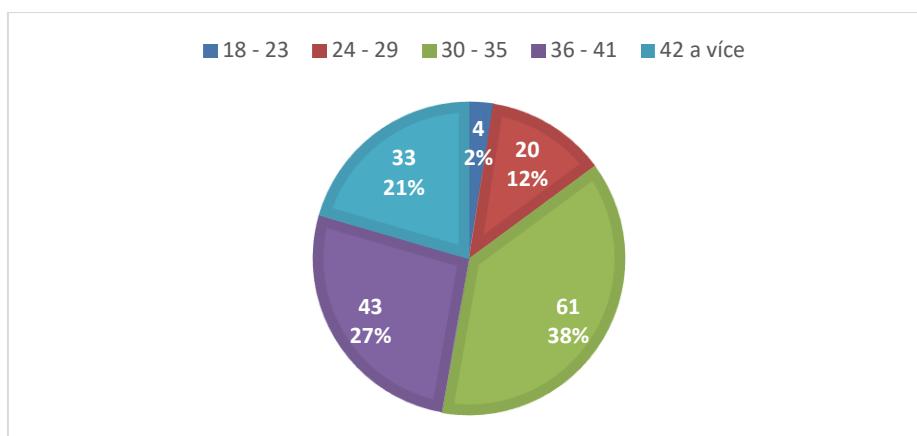
Graf č. 1 Pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní

Graf č. 1 poukazuje na to, že se šetření zúčastnilo daleko více žen než mužů. Jedná se konkrétně o 154 (96 %) žen a 7 (4 %) mužů. Celkem se šetření zúčastnilo 161 respondentů.

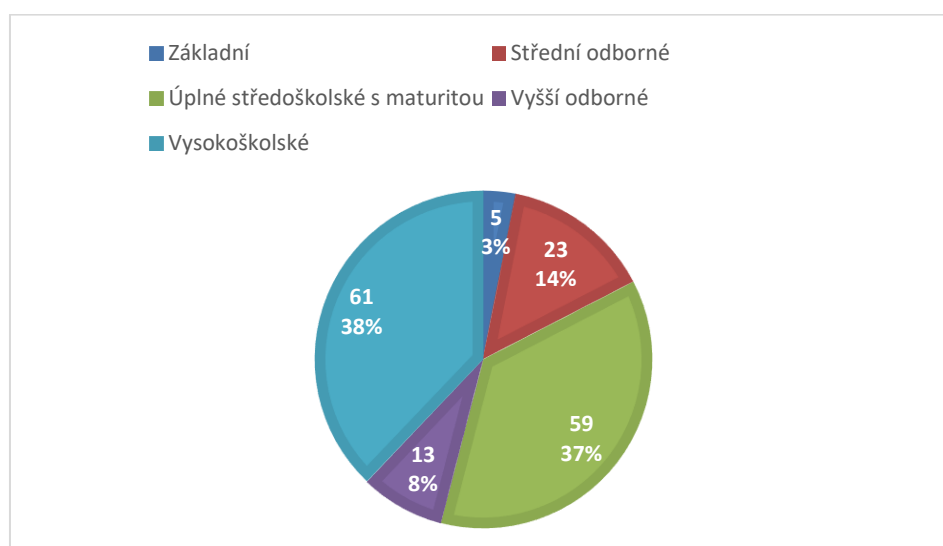
Graf č. 2 Věk respondentů

Zdroj: vlastní

Uvedený graf č. 2 pojednává o věkovém rozložení respondentů. U dotazníku bylo počítáno s tím, že se může stát, že někteří rodiče mají dítě velice v brzkém věku, dotazník tedy vychází z toho, že pokud by se dítě narodilo 15leté matce, v 18 letech by již mohlo nastoupit do mateřské školy. Na otázku odpovědělo 161 respondentů, z toho 4 (2 %) patřili do nejmladší věkové kategorie 18 až 23 let, 20 (12 %) zvolilo věkovou kategorii 24 až 29 let, 61 (38 %) respondentů patří do věkové kategorie 30 až 35 let, která tvořila nejpočetnější vzorek ze všech, následovala věková kategorie 36 až 41 let s 43 (27 %) odpověďmi, která tvořila druhou nepočetnější skupinu a 42 a více zvolilo 33 (21 %) tázaných.

Graf č. 3 Vzdělání respondentů

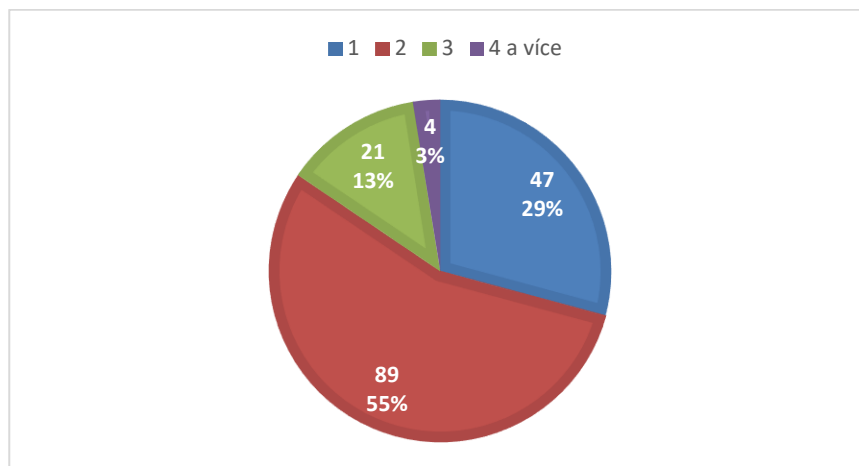

Zdroj: vlastní

Graf č.3 vystihuje, jakého vzdělání respondenti dosáhli. Nejčastější odpověď byla vysokoškolské vzdělání, které zvolilo 61 (38 %) respondentů, druhá nejpočetnější odpověď

byla úplné středoškolské s maturitou, kterou vybralo 59 (37 %) dotazovaných, následovalo střední odborné s 23 (14 %) respondenty, vyšší odborné se 13 (8 %) hlasy a nejmenší vzorek byl od lidí, kteří mají vzdělání základní, těch se zúčastnilo pouze 5 (3 %).

Graf č. 4 Počet dětí v rodině

Zdroj: vlastní

Graf č. 4 se týká počtu dětí respondentů, čímž se předešlo tomu, že dotazník vyplní bezdětný respondent. Mezi nejčastější odpovědi patřila odpověď 2 děti, která byla vybrána 89 (55 %) respondenty, následovala odpověď 47 (29 %) dotazovaných, že mají pouze jedno dítě, 3 děti mělo 21 (13 %) respondentů a pouze 4 (3 %) zvolili odpověď 4 a více dětí.

4.3 VÝZKUMNÁ METODA

Jako výzkumná metoda byla zvolena metoda dotazníku, a to hned z několika důvodů. Zprv z důvodu úspory času respondentů a za druhé z důvodu většího sběru dat a získání vyšší možnosti relevantnosti.

Pro tyto účely byl zvolen dotazník. Dotazník je velice častá metoda, která slouží k získávání informací. Jedná se o způsob, při kterém jsou písemně kladené otázky a následně získání písemných odpovědí. Jedná se především o získávání většího množství údajů poměrně během krátké doby trvání (Gavora, 2000).

Dotazníkové šetření probíhalo elektronickou formou přes vytvořený dotazník na internetové stránce Google, který lze najít v příloze č. 1. V době sběru dat probíhala v České

republiky tzv. koronavirová opatření, v důsledku, kterých byla většina mateřských škol uzavřena. Z tohoto důvodu probíhalo šetření metodou sněhové koule².

Dotazník se skládal ze tří částí. Vstupní část poukazuje na zvolené téma a problematiku dotazníku, informace pro respondenty o zadavateli a účelu dotazníku a způsobu vyplnění otázek. Jelikož byl použit online dotazník, nebylo potřeba připisovat žádné pokyny pro vyplňování, jelikož tyto informace byly popsány u každé otázky.

Z důvodu použití online dotazníku je zde i poděkování respondentům za jejich vyplnění dotazníku, které by v papírové formě či zvolení jiného dotazníku bylo v závěrečné části. Druhá, hlavní část, se skládala ze samostatných položek neboli otázek týkající se ideálu učitelky v mateřské škole. Otázky byly zvoleny tak, aby na začátku byly především jednodušší otázky a na konci otázky složitější. Dotazník obsahuje jak otevřené otázky, kde mají respondenti možnost blíže popsat jejich názor, polootevřené otázky, u kterých respondenti zodpoví otázku, ale mají možnost svou odpověď krátce zdůvodnit a otázky uzavřené, které umožňují pouhý výběr ze sestavených možností (Gavora, 2000).

Samostatný dotazník obsahoval položky jak kvalitativní, tak kvantitativní. Celkem bylo formulováno 10 výzkumných otázek. Dotazník se skládal převážně z uzavřených otázek č. 1, 3, 4, 5, 6, 7 a 9. Dále ze dvou otevřených otázek č. 8, 10 a jedné polouzavřené otázky č. 2.

Celé dotazníkové šetření lze najít v příloze č. 4, 5 a 6.

4.4 PŘEDVÝZKUM

Před samotným zahájením výzkumu byl krátce spuštěn předvýzkum, který měl poukázat na srozumitelnost dotazníku a odhalit poslední nedostatky. Předvýzkum probíhal dvěma způsoby. Nejdříve jsem dotazník pomocí internetu rozeslala pár rodičům, u kterých vím, že jejich dítě mateřskou školu navštěvuje. Následně jsem je kontaktovala a řešila s nimi,

² Příručka k provádění výběru metodou sněhové koule - drogy-info.cz. Home - drogy-info.cz [online]. Copyright © 2015 [cit. 12.06.2020]. Dostupné z: <https://www.drogy-info.cz/publikace/navykove-latky/metodika/prirucka-k-provadeni-vyberu-metodou-snehove-koule/>

zda je pro ně dotazník srozumitelný a zda jim položky dávají smysl. Dotazníkového předvýzkumu se zúčastnilo celkem 15 rodičů.

Během provedeného šetření jsem zjistila, že na doplňující otázku u otázky č. 2 (*Je podle Vás vzhled učitelky v mateřské škole důležitý. Svou odpověď krátce zdůvodněte do kolonky jiná.*) odpovídá pouze polovina rodičů. Přemýšlela jsem tedy, zda otázku nerozdělit na dvě, či do kolonky jiná nenapsat text „Prosím o krátké zdůvodnění“. To bohužel kvůli vybranému programu v dotazníku nebylo možné, a tak byla otázka ponechána.

Další změna proběhla u otázky číslo 5 (*Měla by učitelka Vašeho dítěte být sama rodičem?*) kde mi někteří rodiče poskytli zpětnou vazbu, že nevidí žádný rozdíl mezi odpovědí „Nemám na to názor“ a „Není to pro mě rozhodující“. Z tohoto důvodu byla odpověď „Není to pro mě rozhodující“ smazána a ponechána pouze odpověď „Nemám na to názor“.

Předvýzkum lze najít v příloze č. 1, 2 a 3.

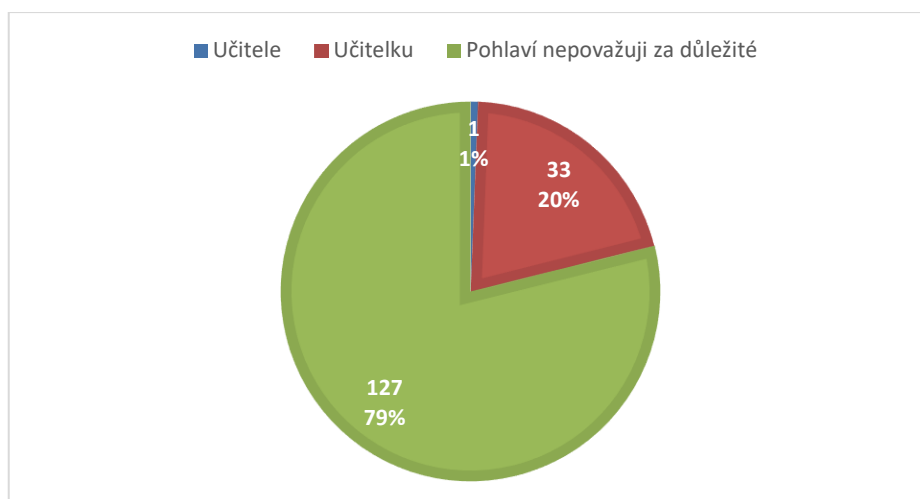
4.5 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉ SONDY A JEJICH INTERPRETACE

Následující kapitola se zabývá výsledky dotazníkového šetření, které jsou platné pouze pro zvolený vzorek respondentů. Výsledky jsou zpracovány do grafů a doplněny slovním komentářem. U některých otázek například jsou uvedeny i přesné citace respondentů.

V následujícím textu je již uveden detailní rozbor odpovědí v dotazníku.

Otázka č. 1 *Preferujete raději učitele nebo učitelku?* Poukazuje na to, zda si rodiče přejí, aby jejich dítě v mateřské škole vzdělával muž anebo žena. Na výsledky poukazuje graf č.5.

Graf č. 5 Preference pohlaví učitele (-ky).

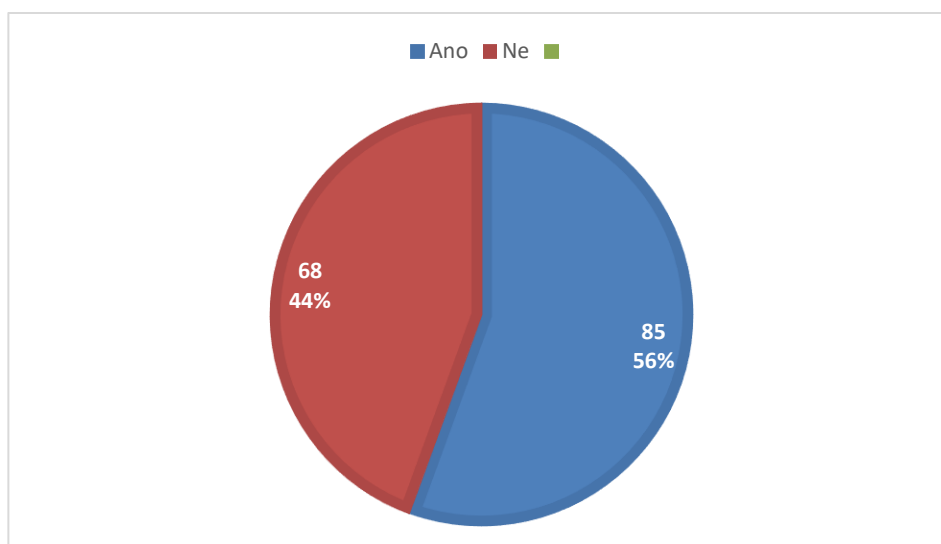

Zdroj: vlastní

Z grafu č. 5 vyplývá, že pro velké množství rodičů, přesněji 127 (79 %) ze 161, není pohlaví důležité. 33 (20 %) rodičů by raději uvítalo v mateřské škole učitelku a pouze 1 (1 %) dotazovaných by zvolilo učitele.

Otázka č. 2 *Považujete vzhled učitelky za důležitý?* Poukazuje na to, jestli si rodiče myslí, že je fyzický vzhled učitelky důležitý, co by jim na fyzickém vzhledu učitelky vadilo a co naopak považují za vhodné. Výsledky ukazuje graf č. 6.

Graf č. 6 Důležitost vzhledu učitelky.

Zdroj: vlastní

Z grafu č.6 vyplývá, že 85 (56 %) rodičů doopravdy považují fyzický vzhled učitelky za důležitý a pouze 68 (44 %) respondentů odpovědělo, že jim na fyzickém vzhledu učitelky

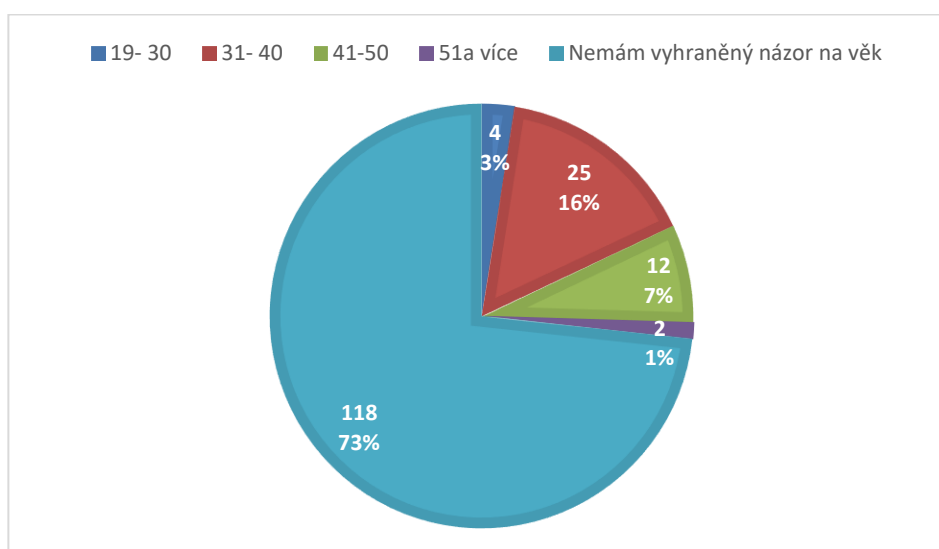
nezáleží. Je však důležité zmínit, že rodiče, kteří zaškrtnuli, že je pro ně fyzický vzhled učitelky důležitý, často poukazovali a shodovali se na tom, že by učitelka měla být především upravená a dbát o hygienické návyky, nechodit do mateřské školy špinavá nebo neupravená, jelikož je učitelka vzorem pro děti a měla by jim jít příkladem. Rodiče pak dále zmiňovali i to, že by učitelka měla být vhodně oblečená pro svou práci, neměla by používat velké množství zkrášlovacích přípravků a neměla by být moc při těle, aby se mohla dětem lépe věnovat, tyto odpovědi se však vyskytovaly v malém množství.

Naopak rodiče, kteří zaškrtnuli, že jim na vzhledu u učitelky nezáleží, uváděli důvody, že děti vzhled jejich učitelky neřeší, vzhled neovlivňuje kvalitu výchovy a vzdělávání nebo, že záleží víc na povaze učitelky než na vzhledu.

„Vzhled nebo spíše upravenost je důležitá, učitel v MŠ je pro děti prvním kontaktem s opravdovým světem, uvadí je do skutečného světa, kdy částečně opustí rodinné bezpečí a jistotu a je důležité, aby byli pro děti dobrým vzorem a jakousi ikonou a k tomu neodmyslitelně patří i upravenost a péče o sebe.“ (citace respondenta)

Otázka č. 3 *Jaký je podle Vás ideální věk učitelky?* Poukazuje na to, jaký si rodiče představují ideální věk u učitelky k tomu, aby měla všechny potřebné znalosti, dovednosti a schopnosti. Výsledky otázky vyhodnocuje graf č.7.

Graf č. 7 Preference věku učitelky

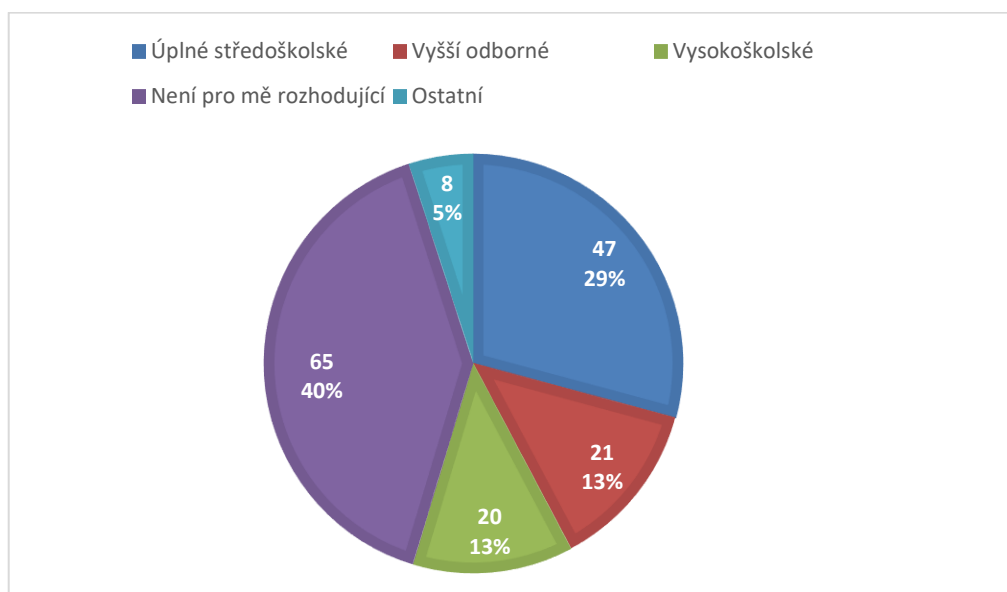

Z grafu č.7 vyplývá, že většině rodičů nezáleží na tom, kolik let je učitelce jejich dítěte a nemají tedy vyhraněný názor na to, kolik by jí být mělo, takto odpovědělo 118 (73 %) rodičů.

dotazovaných, druhou nejčastější odpovědí byl věk 31–40 let, se kterou se ztotožňovalo 25 (16 %) respondentů, následovala odpověď 41–50 let s počtem 12 (7 %) lidí, 4 (3 %) odpověděli věk 19–30 a 2 (1 %) lidé považovali za ideální věk u učitelky 51 a více.

Otázka č. 4 *Jaké minimální dosažené vzdělání učitelky preferujete?* Se zabývá tím, jaké minimální dosažené vzdělání by ideální učitelka podle rodičů měla mít, aby dosahovala dostatečnému množství kvalit. Výsledky lze najít v grafu č. 8.

Graf č. 8 Preference vzdělání učitelky

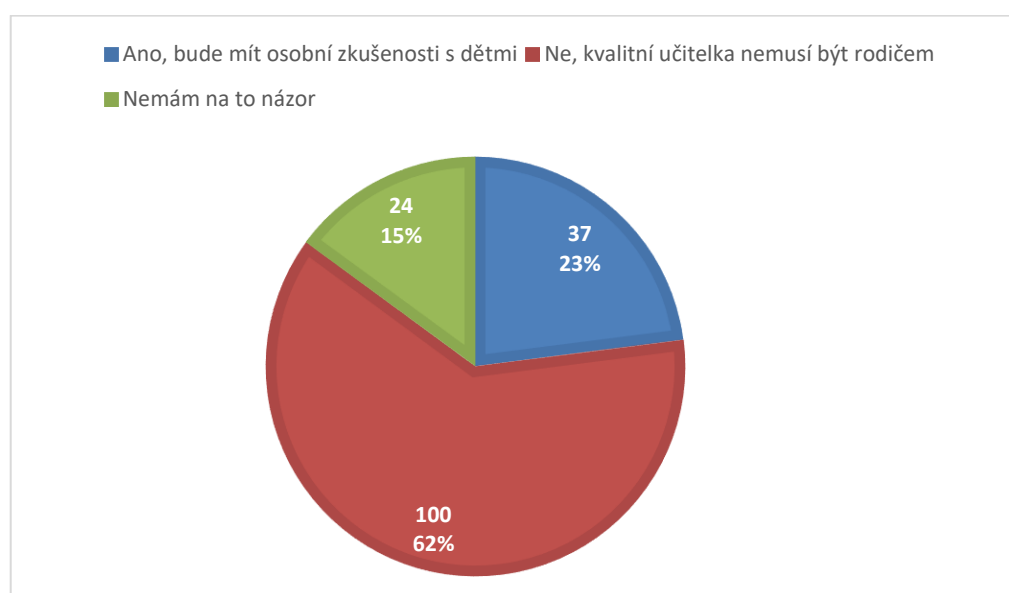
Z grafu č.8 je evidentní, že ani minimální dosažené vzdělání není limitující pro ideální učitelku podle rodičů. Nejčastější odpověď byla, že to není pro rodiče rozhodující, zda má učitelka jejich dítěte středoškolské či vysokoškolské vzdělání, takto odpovědělo 65 (40 %) osob, druhou nejčastější odpovědí bylo úplné středoškolské se 47 (29 %) odpověďmi, následovalo vyšší odborné 21 (13 %) lidí a jen o jednu odpověď mělo vzdělání vysokoškolské tedy 20 (13 %). Z tohoto vyplývá, že pro rodiče není podmínkou to, aby učitelka v mateřské škole měla vysokoškolské vzdělání. Do kolonky „jiné“ často lidé psali jejich vlastní zkušenosti. Většinou se shodovali v tom, že nezáleží na tom, jaké vzdělání učitelka má, ale jak umí s dětmi pracovat a zda jí děti mají rády, což pro ně bylo prioritou. Tyto informace však lze zahrnout do kolonky „není pro mě rozhodující“. Pro zajímavost je zde uveden příklad citace respondentky.

„Jsem pedagozka na spgš, kde připravujeme mlade ucitelky do praxe. Ano skola je ovlivni, ale myslí., ze se s tim poslanim musi hlavne narodit a to nevtkne zadna skola.

Znam spoustu vyborných učitelek v ms , které nejsou vystudovane, ale prostě jsou k tomu zrozeny, mají přirozený talent na děti, kreativitu. Naopak znám naše studenty, kteří ac jsou vystudovani, nejsou úplně dobrými pedagogy. „ (odpověď respondentů)

Otázka č. 5 *Měla by být učitelka Vašeho dítěte sama rodičem?* Otázka se zabírá problematikou toho, zda učitelka, která je sama matka, je kvalitnější a lepší než učitelka, která sama děti nemá. Výsledky zpracovává graf č. 9.

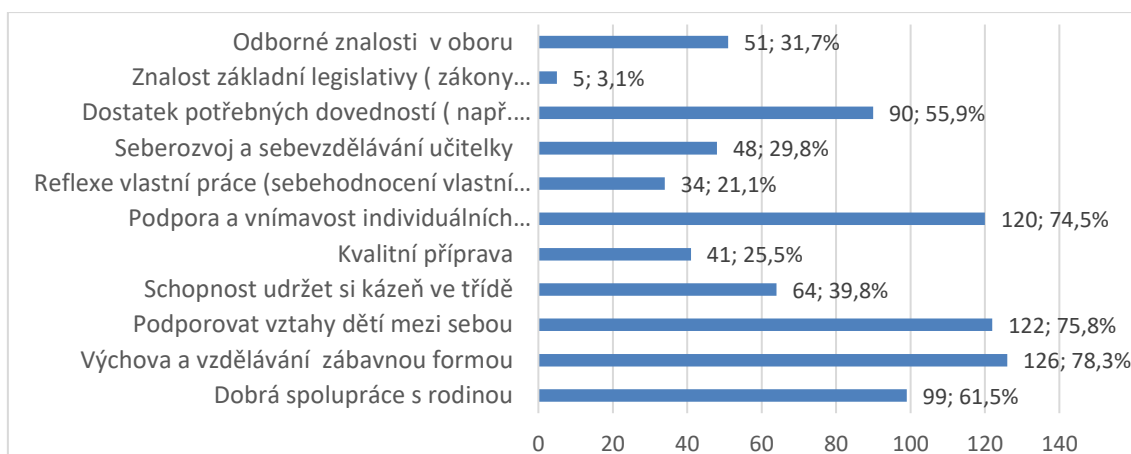
Graf č. 9 Preference učitelky matky

Z grafu č.9 vyplývá, že podle rodičů ideální učitelka nemusí být sama matkou, aby svou práci odváděla dobře a kvalitně. Na této odpovědi se shoduje 100 (62 %) rodičů, zatímco na tom, že by učitelka měla být sama matkou, odpovědělo pouze 37 (27 %) respondentů, ostatních 24 (15 %) respondentů na to nemělo názor.

Otázka č. 6 *Co považujete na profesi učitelky v mateřské škole za důležité?* Otázka se zabírá tím, co je pro rodiče důležité na profesi učitelky (jaké činnosti a znalosti by učitelka měla ovládat) v mateřské škole a co pro ně důležité není. Výsledky jsou zpracovány v grafu č.10.

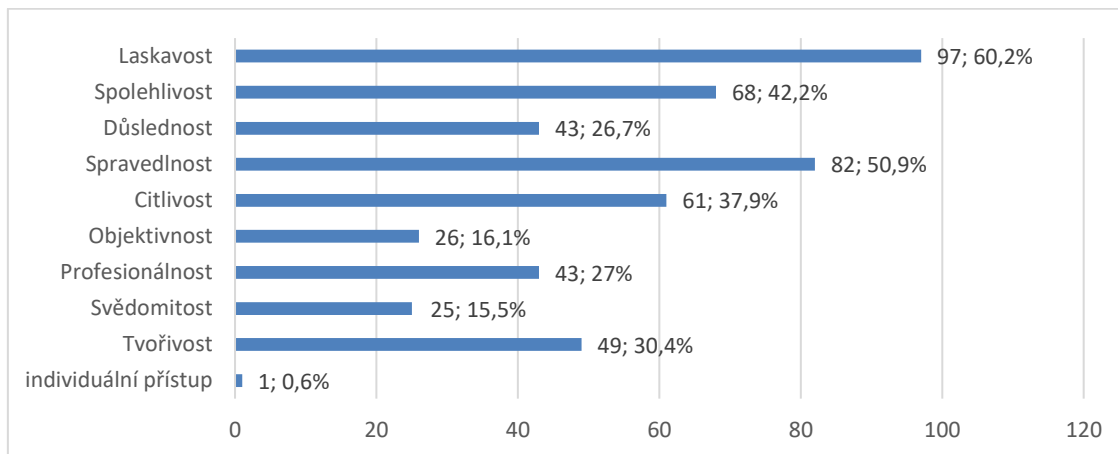
Graf č. 10 Důležité aspekty v profesi učitelky

Nejčastěji volenou odpovědí v grafu č.10 byla odpověď, že učitelka by měla vychovávat a vzdělávat děti zábavnou formou, a ne jako na základní škole. Tuto možnost vybralo 126 (78,3 %) respondentů. Jen o něco málo byla volena odpověď, že by učitelka měla podporovat vztahy dětí mezi sebou, aby se cítily v mateřské škole co nejlépe a měly tam své kamarády, odpověď byla zvolena 122krát (75,8 %). Dalším velice důležitým bodem bylo pro rodiče podpora a vnímavost individuálních zvláštností 120krát (74,5 %), dobrou spolupráci s rodiči vybralo 99 (61,5 %) respondentů, dostatek potřebných dovedností jako je hudební nadání, pohybové atd. 90 (55,9 %) respondentů, schopnost udržet si kázeň zvolilo 64 (39,8 %) dotazovaných. Odborné znalosti v oboru považovalo za důležité pouze 51 (31,7 %) lidí, stejně tak i seberozvoj a sebevzdělání učitelky s počtem 48 (29,8 %), kvalitní přípravu se 41 (25,5 %) odpověďmi a reflexi vlastní práce, kterou zvolilo pouze 34 (21,1 %) dotazovaných. Jako nejméně důležitou věc považovali dotazovaní znalost základní legislativy, tu zvolilo pouze 5 (3,1 %) lidí.

Otázka č. 7 *Jaké vlastnosti byste u učitelky předpokládali? Otázka se zabývá vlastnostmi, které by neměly ideální učitelce v žádném případě chybět a které jsou pro rodiče nejzásadnější. Výsledky znázorňuje graf č. 11.*

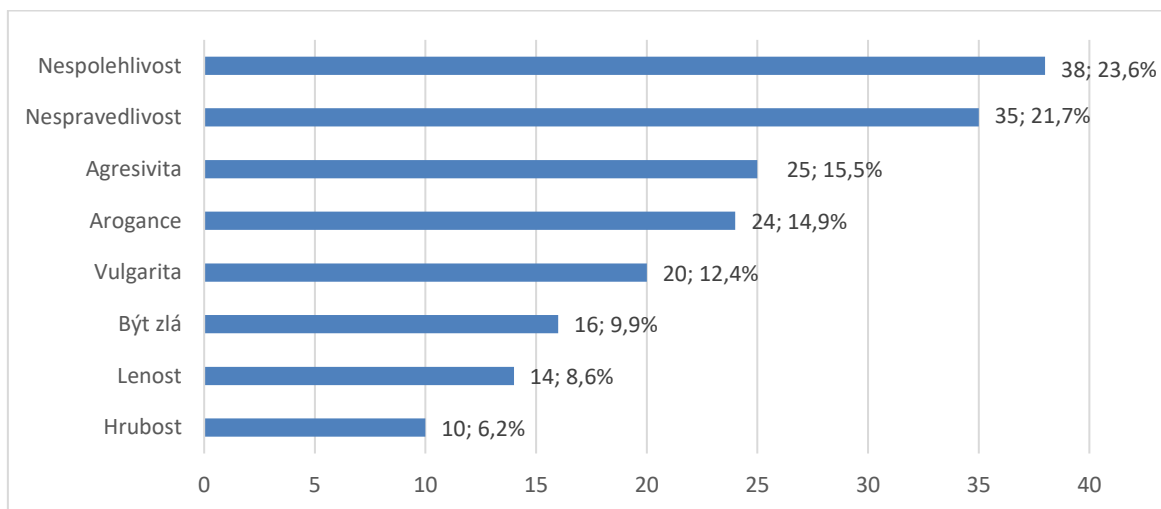
Graf č. 11 Požadované vlastnosti učitelky

Z grafu č. 11 vyplývá, že pro rodiče je zcela zásadní, aby učitelka jejich dítěte byla laskavá, tuto možnost zvolilo 97 (60,2 %) dotazovaných, druhá zásadní vlastnost byla spravedlnost 82krát (50,9 %), spolehlivost s počtem 68 (42,2 %) a citlivost 61 (37,9 %) dotazovaných. Méně důležité pro ně byla tvořivost 49krát (30,4 %), důslednost a profesionálnost, které se shodují 43krát (26,7 %). Nejméně byly voleny odpovědi objektivnost, kterou vybralo pouze 26 (16,1 %) lidí a svědomitost s počtem 25 (15,5 %) lidí. Respondenti také měli možnost napsat další, pro ně zásadní vlastnosti, které v nabídce nebyly. Tuto možnost zvolili pouze dva respondenti a uvedli, že je důležité mít srdce na správném místě, což ovšem nemělo s vlastnostmi nic společného.

Otázka č. 8 *Jaké vlastnosti byste u učitelky netolerovali?* Otázka poukazuje na to, jaké vlastnosti by učitelka MŠ vůbec neměla mít. Na výsledky poukazuje graf č. 12.

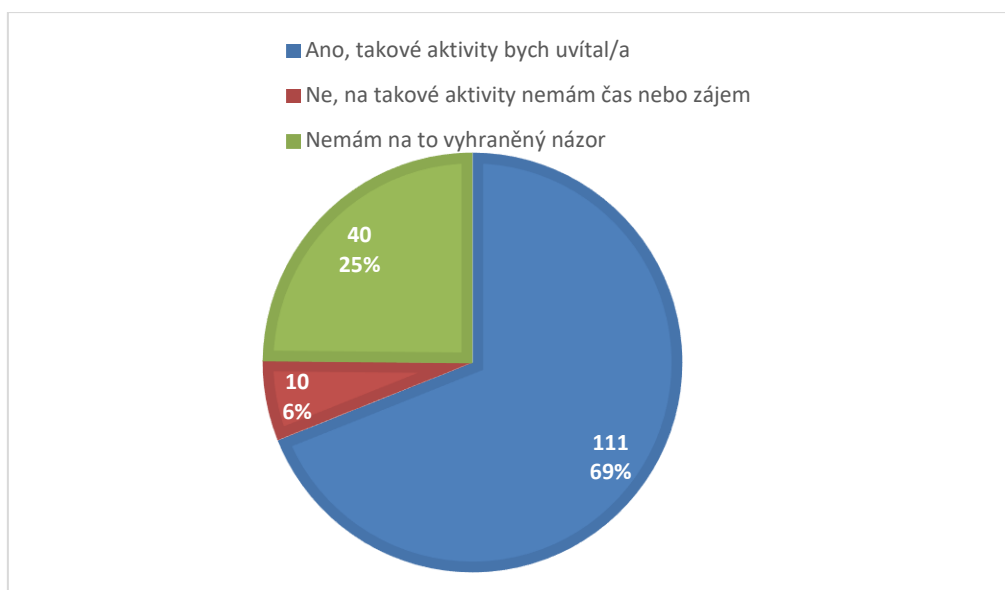
Graf č. 12 Netolerované vlastnosti učitelky

Z grafu č. 12 je patrné, že rodičům by nejvíce vadilo, kdyby byla učitelka nespolehlivá, odpověď byla zvolena 38 (23,6 %) respondenty. 35 (21,7 %) respondentů by nechtělo učitelku, která by byla nespravedlivá. Mezi další nežádoucí vlastnosti patří agresivita 25 (15,5 %), arogance 24 (14,9 %), vulgarita 20 (12,4 %) respondentů. O něco méně volená odpověď byla: být zlá 16 (9,9 %), lenost 14 (8,6 %), a hrubost 10 (6,2 %). Mezi další nežádoucí odpovědi patřily neempatičnost, neobjektivnost, neochota a neprofesionálnost.

Otázka č. 9 *Měla by ideální učitelka navrhovat volnočasové aktivity, kterých by se mohli účastnit nejen děti, ale i rodiče, aby docházelo ke zkvalitnění vztahů mezi ní a rodiči?* Otázka se zabývá tím, zda by rodiče stáli o navázání bližšího vztahu s učitelkou jejich dítěte, díky volnočasovým akcím, jako mohou být pálení čarodějnic, oslava Halloween atd. Výsledky ukazuje graf č. 13.

Graf č. 13 Preference volnočasových aktivit

Z grafu č. 13 je patrné, že více než polovina dotazovaných tedy 111 (69 %) lidí by o takové aktivity zájem měla, 40 (25 %) z nich na to nemá vyhraněný názor a pouze 10 (6 %) z nich o takové aktivity nemá zájem.

Otázka č. 10 *Krátce charakterizujte učitelku vlastními slovy.* Jedná se o otázku, která byla dobrovolná, a tudíž na ni respondenti nemuseli odpovídat. I tak odpovědělo 136, což je 84,4% ze všech dotazovaných. Otázka shrnovala názor rodičů na to, jak by měla vypadat ideální učitelka v mateřské škole. Výsledky jsou shrnuty v následujícím odstavci.

Rodiče mají o představě ideální učitelky poměrně stejný názor. Učitelka by podle nich měla především mít kladný vztah k dětem, její práce by ji měla naplňovat a měla by ji brát, jako své poslání. V každém případě by ke každému dítěti měla přistupovat individuálně, protože každé dítě je jiné a potřebuje něco jiného. Mezi dětmi by neměla dělat rozdíly, nemít jedno dítě raději než jiné. Učitelka by však měla být důsledná a měla by mít ve třídě stanovená jasně daná pravidla a hranice, které platí i pro ni. Důležité je mít u dětí autoritu a respekt, aby i ony tato pravidla následovaly. Dalším velice důležitým bodem pro rodiče, ohledně ideálu učitelky, je kvalitní komunikace učitelky s rodiči, kdy učitelka sděluje rodičům, co dítě ve školce dělalo, co se naučilo a co je potřeba ještě zlepšit, popřípadě jakým způsobem a doporučit vhodný postup či aktivity. Důležité také je, aby učitelka uměla děti zaujmout a vymyslet pro ně aktivity, které je budou rozvíjet po všech stránkách. Být flexibilní a dokázat improvizovat, pokud to bude potřeba. Mezi méně důležité rysy ideální učitelky pak patřilo i to, že by učitelka měla být dítěti vzorem, podle kterého se dítě učí velké množství činností a opakuje její hodnoty a postoje. Děti by ji měly mít rády a do mateřské

školky by se měly vždy těšit. Učitelka by také v mateřské škole měla být pro dítě oporou, pokud se něco přihodí, umět ho obejmout, vyslechnout a utišit. Mezi méně časté odpovědi pak patřila například i odpověď, že by učitelka měla připravit dítě na vstup do povinné školní docházky. Méně častá odpověď byla vytvořit pro dítě bezpečné a příjemné prostředí.

Mezi další charakteristiky ideální učitelky pak patří i to, že by učitelka měla být hodná, milá, laskavá a usměvavá nejen k dětem, ale i rodičům. Dále by měla být spravedlivá, spolehlivá, empatická, tvořivá a kreativní. Měla by být také aktivní a trpělivá. Objevily se však i výrazy jako profesionální, vzdělaná, chytrá, slušná, objektivní, tolerantní, vytrvalá a cílevědomá. Pro zajímavost jsou zde uvedeny příklady citací respondentů.

„Empatická, spolehlivá, tvořivá. Kladný vztah k dětem. Nápaditá, spravedlivá. Měla by ji práce s dětmi bavit, a ne být na obtíž. Povolání učitelky MŠ je spíše posláním. Je to velmi zodpovědná a náročná práce, proto by měla učitelka MŠ být vytrvalá, cílevědomá, nebojácná, pečlivá.“ (citace respondentů)

„Je milá, vstřícná a komunikativní. Všechny děti ji mají rády a těší se na ni. Umí je nadchnout pro různé typy činností. Váží si odlišností mezi dětmi a zachází se všemi stejně. Přináší do výuky sama sebe – je autentická, přitom však zůstává profesionální. Práce ji baví a vnímá ji jako poslání. Naslouchá přáním rodičů, ale nenechá sebou manipulovat.“ (citace respondentů)

4.6 ZÁVĚRY VÝZKUMNÉ SONDY

Závěr výzkumné sondy se skládá z obsahového závěru, metodologického závěru a praktického závěru, které nabízí bližší pohled na výsledky šetření.

4.6.1 OBSAHOVÝ ZÁVĚR

Výsledky dotazníkového šetření byly vypracovány na základě odpovědí 161 respondentů, pro které jsou tyto výsledky platné.

Prvním dílčím cílem bylo zjistit, **jaké jsou dle rodičů ideální povahové vlastnosti učitelky mateřské školy a jaké vlastnosti by se u učitelky objevit nikdy neměly.** To bylo zjišťováno pomocí otázek č. 7, 8 a grafů č. 11., 12. Výsledky ukazují, že ideální učitelka by měla být především laskavá, spravedlivá, spolehlivá a citlivá, tyto vlastnosti učitelky byly

pro rodiče nejdůležitější. Nejméně požadované byly objektivnost a svědomitost. Naopak vlastnosti, které by učitelka v žádném případě mít neměla, patří nespolehlivost a nespravedlivost, dále agresivita, arogance a vulgarita by se u učitelky nikdy objevit neměly.

Druhým dílčím cílem bylo zjistit, **jak si rodiče představují ideální učitelku z hlediska pohlaví, fyzického vzhledu, věku, vzdělání a toho, zda je sama rodičem.** To bylo předmětem otázek č. 1,2,3,4,5 a grafů č. 5,6,7,8,9. Z výsledků vyplývá, že u ideální učitelky nezáleží na pohlaví, i když druhou nejčastější odpovědí bylo, že preferují učitelku – ženu. Na fyzickém vzhledu jim však záleží, a to především na tom, aby učitelka byla upravená, nosila čisté a vhodné oblečení do mateřské školy a dodržoval hygienické návyky, protože je především vzorem pro děti. Věk učitelky rodiče nepovažují za rozhodující. Druhou nejčastější odpovědí ohledně jejího věku bylo 31 až 40 let. Ačkoliv více než polovina rodičů nemá vyhraněné minimální dosažené vzdělání učitelky, bylo velmi častou odpovědí úplné středoškolské vzdělání učitelky. Na otázku, zda by ideální učitelka měla být také rodičem, odpovídali respondenti většinou, že ideální učitelka nemusí být sama rodičem.

Třetím dílčím cílem bylo nalézt, **co rodiče považují na povolání učitelky v mateřské škole za důležité a jakým aktivitám by se měla věnovat.** Tyto informace byly zjišťovány z otázek č. 6, 9 a grafů č. 10, 13. Ideální učitelka by podle rodičů měla hlavně vzdělávat a vychovávat děti zábavnou formou, podporovat vztahy dětí mezi sebou, podporovat a vnímat individuální zvláštnosti dětí a také by měla mít dostatek potřebných dovedností, mezi které patří například pohybové, hudební, jazykové. Méně důležité jsou pro rodiče schopnost udržet si kázeň ve třídě, odborné znalosti v oboru, seberozvoj a sebevzdělání učitelky a kvalitní příprava. Nejméně důležitá je pro rodiče znalost legislativy a zákonů. Na otázku, zda by učitelka měla vytvářet aktivity, pro rodiče s dětmi většina odpověděla, že by takové aktivity uvítala, pouze deset dotazovaných by o takové aktivity zájem neměla.

Hlavním cílem výzkumného šetření bylo analyzovat ideální učitelku mateřské školy očima rodičů. Z šetření tedy vyplývá, že podle rodičů se ideální učitel (ka) nevyznačuje určitým pohlavím, věkem, dosaženým vzděláním nebo zda je sama rodičem. Daleko důležitější je pro rodiče, aby učitelka do mateřské školy chodila upravená a dbala o hygienické návyky nejen u sebe, ale i u dětí. Dále je pro rodiče důležité, aby byla laskavá, spravedlivá, spolehlivá, ale také citlivá, tvořivá a důsledná. V žádném případě by neměla být agresivní, arogantní ani vulgární.

Ideální učitelka podle rodičů by měla dbát o to, aby veškerá její výchova a vzdělávání byly pro děti formou hry a zábavy. Ideální učitelka podporuje vztahy dětí mezi sebou a vytváří tak ve třídě příjemné prostředí a rodiče se na ni mohou spolehnout. Poskytuje veškeré informace týkající se jejich dětí, co dítě ve školce dělalo, co se naučilo, co se dítěti daří dobře a co je naopak potřeba procvičit v oblasti jejich psychomotorického rozvoje, případně jim dokázala doporučit vhodné aktivity či specializovaná pracoviště. Na druhou stranu by neměla rodiče upozorňovat na drobné incidenty, které se stávají v mateřské škole, jako např. že se děti mezi sebou pohádají atd. Dále by měla být schopná udržet si kázeň ve třídě. Jako méně důležité považují rodiče odborné znalosti v oboru, seberozvoj a sebevzdělání učitelky, reflexe vlastní práce, přípravu a znalost legislativy.

Podle rodičů by také nebylo na škodu, kdyby učitelka pořádala více akcí pro rodiče s dětmi, kde by se mohli blíže poznat.

V každém případě je ideální učitelka ta, která má kladný vztah k dětem, má je ráda a ráda je učí nové věci, její profese jí naplňuje a práce s dětmi jí baví. Měla by každé dítě brát jako individualitu a podle toho dítě rozvíjet a komunikovat s ním. Měla by být spravedlivá, všechny děti mít stejně ráda a dávat jim stejný prostor. Na druhou stranu by měla být také důsledná, umět si zjednat pořádek, naučit děti respektovat a dodržovat pravidla, která ona sama také dodržuje a řídí se podle nich. Takové podmínky utváří pro dítě prostředí bezpečné. Učitelka by měla být veselá a usměvavá, milá a laskavá a pomoci dětem, pokud je něco trápí, vyslechnout je a pomoci jim vyřešit jejich problém, popřípadě obejmout a pohladit.

Taková by podle rodičů měla být ideální učitelka v mateřské škole.

4.6.2 METODOLOGICKÝ ZÁVĚR

Výzkumné šetření bylo uskutečněno pomocí dotazníku. Výhodou takového šetření je především to, že lze touto cestou získat větší množství respondentů. Nevýhodou však je, že nelze ověřit, zda respondenti vyplňovali dotazník podle skutečnosti a zadávali pravdivé informace. K dotazníkovému šetření byla zvolena převážně elektronická forma, a to zejména s ohledem na koronavirová opatření, která v té době byla v rámci celé České republiky. Výzkumu předcházela předvýzkum, kterého se zúčastnilo celkem 15 respondentů, tedy rodičů a následně jsem je kontaktovala ohledně srozumitelnosti dotazníku a jeho jednotlivých položek.

Během analýzy výzkumného šetření však vyplynula i určitá nesrovnalost, které by bylo lepší se příště vyvarovat. Konkrétně se jednalo o otázku č.4, která se dotazovala na preferenci rodičů minimálně dosaženého vzdělání učitelky. Nabízené položky nebyly vyplněny všemi respondenty tak, aby z nich vyšla jasná odpověď, neboť jedna z položek byla otevřená možnost odpovědi „jiná“. Respondenti zde uváděli zcela odlišné osobní názory a zkušenosti, které nebylo možné relevantně započítat. Pro zkvalitnění výzkumu by bylo vhodné příště zvolit větší množství respondentů, a výzkum obohatit i o rozhovory.

Během šetření bylo na základě vyhodnocení dotazníků, kterého se zúčastnil konkrétní soubor 161 respondentů, dosaženo všech cílů, které byly na začátku šetření stanoveny. Šetření také ukázalo, že vzhledem k vzniklé situaci, se metoda sněhové koule osvědčila především tím, že se respondenti nabalovali a vznikl tak dostatečný počet vzorků.

4.6.3 PRAKTICKÝ ZÁVĚR

Z výsledků dotazníkového šetření je viditelné, že pro rodiče je nejdůležitější, aby učitelka měla kladný vztah k dětem a měla své povolání ráda, nepracovala pouze za vidinou finančního ohodnocení, ale z lásky ke své profesi. Naopak pohlaví učitelky, její věk a vzdělání nejsou pro rodiče tak důležité. Daleko důležitější pro ně je, aby děti vychovávala a vzdělávala zábavnou a hravou formou, vedla děti k vzájemnému respektu a porozumění. Měla by pomoci dětem vytvořit přátelské vztahy mezi sebou, naučit je dodržovat pravidla a měla u nich mít přirozený respekt. Měla je rozvíjet po všech stránkách a ke každému dítěti přistupovat individuálně. Pro rodiče je také podstatné, aby se dítě cítilo v mateřské škole dobře, bezpečně, a oni tak měli pocit, že je jejich dítě v dobrých rukou. Na druhou stranu, je pro rodiče podstatně méně důležité to, zda se učitelka kvalitně připravuje, zda provádí objektivní sebereflexi, má odborné znalosti a zná potřebnou legislativu.

Pro pedagogickou praxi je zajímavé především to, že věk, pohlaví ani vzdělání, nejsou pro rodiče nejdůležitějším kritériem pro model ideální učitelky mateřské školy. Stejně tak zarážející bylo zjištění, že rodiče nevnímají učitelku MŠ jako někoho, kdo je stěžejní osobou v předškolním rozvoji jejich dítěte a připravuje dítě na jednu z nejdůležitějších etap v jejich životě, což je vstup do základní školy. Doporučení je spíše zamyslet se nad tím, co je pro rodiče podstatné a co ne, a vytvořit si tak s nimi kvalitnější a bližší vztah, který bude založen na vzájemné důvěře, respektu a porozumění. Pomáhá i k lepšímu poznání dítěte, jeho vzdělávání a jeho výchově.

ZÁVĚR

Hlavním cílem bakalářské práce bylo analyzovat ideální učitelku mateřské školy očima rodičů. Cílem bylo zjistit, co je a není pro rodiče ne této profesi důležité. Informace poslouží k tomu, aby učitelky mateřských škol měly možnost zjistit, co rodiče opravdu zajímá a co potřebují a měly tak možnost zkvalitnit jejich vzájemné vztahy.

V teoretické části práce je nastíněna ideální učitelka z pohledu odborné literatury, její osobnost se zaměřením především na její vlastnosti, schopnosti, profesní kompetence. Dále se věnuje nahlížení rodičů na učitelku mateřské školy, na její vztah k dětem i k nim samotným. Poukazuje na to, jak lze rodiče zapojit do předškolního vzdělávání a přináší pohled na ideální učitelku MŠ z hlediska výzkumů. V neposlední řadě zdůrazňuje podmínky, které jsou klíčové pro ideální učitelku v mateřské škole.

Praktická část se zakládá především na dotazníkovém šetření, které vyplňovali rodiče. Výsledky byly většinou následně zapsány pomocí grafů a slovního popisu. Některé otázky byly zpracovány pomocí tabulky nebo slovního popisu a citací respondentů.

Z odpovědí vyplývá, že pro rodiče není důležité, jestli v mateřské škole bude děti vychovávat a vzdělávat muž nebo žena, což dokazuje to, že ačkoliv v mateřských školách pracují převážně ženy, rodičům by nevadilo vídat zde i opačné pohlaví.

Mezi další faktory, které nejsou pro rodiče důležité, patří například vzdělání učitelky, její věk a to, zda je již sama rodičem či nikoliv. Ideální učitelka by měla mít velké množství kladných vlastností, mezi které neodmyslitelně patří spravedlivost, důslednost, spolehlivost, pevně nastavená pravidla a hranice. Činnosti by měla připravovat tak, aby se děti formou hry rozvíjely ve všech oblastech a zažily v mateřské škole především zábavu a nabyly nových vědomostí. Samozřejmostí by měl být její kladný vztah k dětem, práce by ji měla obohacovat a přinášet radost a potěšení. V neposlední řadě je důležité, aby byla schopná využívat efektivní komunikaci s rodiči, sdělila jim veškeré důležité informace a dokázala doporučit další řešení aktuálních situací.

Bakalářská práce pro mě byla přínosem především v oblasti upevnění si důležitých pedagogických termínů, pohledu toho, co vše by si učitelka v mateřské škole měla osvojit a znát. Dále mi přinesla pohled rodičů na to, jaká by podle nich měla ideální učitelka být a poskytla malý návod k tomu, na co se při komunikaci s rodiči zaměřit a jaká kritéria jsou pro ně důležitá. Díky bakalářské práci jsem měla možnost se i sama zamyslet nad tím, jaká jsem učitelka a v čem bych se mohla dále zlepšovat a rozvíjet.

RESUMÉ

Bakalářská práce se zabývá analýzou ideální učitelky mateřské školy očima rodičů, což může v mnoha případech zjednodušit a zkvalitnit komunikaci mezi učitelkou a rodiči. V teoretické části lze najít bližší pohled na učitelku mateřské školy, co vše by měla mít osvojené z hlediska odborné literatury, co považují na profesi učitelky důležité rodiče a jaké podmínky v mateřské škole mohou učitelce pomoci k dosažení lepších výsledků.

Praktická část se zabývá výzkumným šetřením, které probíhalo dotazníkovou formou. Zjišťuje především, jaké vlastnosti jsou pro ideální učitelku typické a které by se u ní objevit neměly. Dále se zabývá tím, zda rodiče hodnotí ideál učitelky z hlediska pohlaví, věku, vzdělání, fyzického vzhledu a zda je sama rodičem. V poslední řadě se zabývá i otázkou toho, co je pro povolání učitelky v mateřské škole důležité podle rodičů.

Z dotazníkového šetření vyplývá, že rodičům nezáleží na pohlaví, věku, vzdělání, ani na tom, zda je učitelka mateřské školy sama rodičem. Je pro ně mnohem důležitější, aby měla ráda děti a svou práci. Dokázala děti zaujmout, vzdělávat a vychovávat formou hry a zábavnou formou, přistupovala k nim individuálně, dokázala si u nich zjednat respekt a stanovila pevné hranice. Také kvalitně komunikovala s rodiči, popřípadě jim dokázala poradit v obtížných situacích.

Klíčová slova

Učitelka, mateřská škola, rodiče, ideál, osobnost učitelky, vlastnosti, profesní kompetence, role, vztah k dítěti, vztah k rodičům, výzkum, podmínky, prostředí mateřské školy, vztahy v mateřské škole, kolegové, pracovní zátěž, zdraví.

SUMMARY

The bachelor thesis focuses on the analysis of the ideal kindergarten teacher from the parents' point of view, which in many cases can simplify and improve the communication between teacher and parents. In the theoretical part, there is a closer look at the kindergarten teacher, precisely on what should be adopted and learnt from the point of view of professional literature, what is important for parents when considering the profession of teacher and what conditions in the kindergarten can help the teacher to achieve better results.

The practical part deals with the research survey, which took place in a questionnaire form. It shows the most important qualities of an ideal teacher and indicates which should not be considered. It also deals with the question if the ideal teacher has a specific gender, age, education, appearance and whether the teacher is a parent herself. Finally, it also deals with the question of what is important for the profession of teacher in kindergarten according to parents.

The questionnaire survey shows that parents do not consider as important gender, age, education, or whether the teacher is a parent herself at all. It is much more important for them that the teacher likes children and her job. The teacher should be able to get the attention, educate and nurture children in a form of play and any fun form, approach them individually, be able to earn respect from them and set firm boundaries. She should also communicate well with their parents and be able to advise them in difficult situations.

Key words

Teacher, kindergarten, parents, ideal, teacher's personality, qualities, abilities, professional competences, role, relationship to child, relationship to parents, research, conditions, environment of kindergartens, relationships in kindergartens, colleagues, workload, health.

SEZNAM LITERATURY

1. ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN isbn978-80-247-4640-1.
2. ČAPEK, Robert, Marek LAUERMANN, Irena PŘÍKAZSKÁ, Miroslav VOSMIK a Jan VYHNÁLEK. *Jak budovat dobrý vztah s rodiči žáků*. Praha: Raabe, [2017]. Dobrá škola. ISBN 978-80-7496-295-0.
3. DOSTÁL, Antonín Maria a Eva OPRAVILOVÁ. *Úvod do předškolní pedagogiky: vysokoškolská učebnice pro studenty pedagogické fakulty studijního oboru Učitelství pro mateřské školy*. 2., dopl. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství).
4. DYTRTOVÁ, Radmila a Marie KRHUTOVÁ. *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2863-6.
5. FONTANA, David. *Psychologie ve školní praxi: příručka pro učitele*. Vyd. 2. Přeložil Karel BALCAR. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-626-8.
6. HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. 2., přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4674-6.
7. HELUS, Zdeněk. *Úvod do psychologie: učebnice pro střední školy a bakalářská studia na VŠ*. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN isbn978-80-247-3037-0.
8. HOLEČEK, Václav. *Psychologie v učitelské praxi*. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3704-1.
9. HORKÁ, Hana a Zora SYSLOVÁ. *Studie k předškolní pedagogice*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5467-7.
10. MIOVSKÝ, Michal, ed. *Příručka k provádění výběru metodou sněhové koule: snowball sampling*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. Metodika (Úřad vlády České republiky). ISBN 80-86734-08-0.
11. PRŮCHA, Jan. *Učitel: současné poznatky o profesi*. Praha: Portál, 2002. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-621-7.
12. PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 5., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2009, ISBN 978-80-7367-647-6.

13. PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN isbn978-80-262-0403-9.
14. SVOBODOVÁ, Eva. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-774-9.
15. SVOBODOVÁ, Eva a Miluše VÍTEČKOVÁ. *Osobnost předškolního pedagoga: sebereflexe, sociální kompetence a jejich rozvíjení*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1243-0.
16. SYSLOVÁ, Zora. *Učitel v předškolním vzdělávání a jeho příprava na profesi*. I. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2017. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 978-80-210-8475-9.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Ministryně k vysokoškolskému vzdělání učitelů MŠ, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online].
Copyright ©2013 [cit. 12.03.2020]. Dostupné z:
<http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/msmt-k-clanku>

Předškolní vzdělávání očima rodičovské veřejnosti | Šmelová | Pedagogická orientace. Časopisy Masarykovy univerzity [online]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/pedor/article/view/1391/1028>

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání od 1. ledna 2018, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 23.02.2020]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani-od-1-1>)

Kateřina Čermáková Theses.cz – Vysokoškolské kvalifikační práce [online]. Copyright © [cit. 30.05.2020]. Dostupné z: https://theses.cz/id/95r3wn/Ideln_uitelka_matesk_koly_z_pohledu_rod_i.pdf.

Příručka k provádění výběru metodou sněhové koule - drogy-info.cz. Home - drogy-info.cz [online]. Copyright © 2015 [cit. 12.06.2020]. Dostupné z: <https://www.drogy-info.cz/publikace/navykove-latky/metodika/prirucka-k-provadeni-vyberu-metodou-snehove-koule/>

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 Pohlaví respondentů	33
Graf č. 2 Věk respondentů.....	34
Graf č. 3 Vzdělání respondentů	34
Graf č. 4 Počet dětí v rodině	35
Graf č. 5 Preference pohlaví učitele (-ky)	38
Graf č. 6 Důležitost vzhledu učitelky	38
Graf č. 7 Preference věku učitelky	39
Graf č. 8 Preference vzdělání učitelky.....	40
Graf č. 9 Preference učitelky matky	41
Graf č. 10 Důležité aspekty v profesi učitelky	42
Graf č. 11 Požadované vlastnosti učitelky	43
Graf č. 12 Netolerované vlastnosti učitelky	44
Graf č. 13 Preference volnočasových aktivit.....	45

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 Dotazník-předvýzkum.....	I
Příloha 2 Odkaz na elektronický předvýzkum	V
Příloha 3 Dotazník předvýzkum vyplněný	VI
Příloha 4 Dotazník	X
Příloha 5 Odkaz na elektronický dotazník.....	XIV
Příloha 6 Vyplněný dotazník	XV

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA 1 DOTAZNÍK-PŘEDVÝZKUM

Dotazník – Ideál učitelky v mateřské škole očima rodičů

Vážený rodiče, jmenuji se Kateřina Černá a jsem studentkou Západočeské univerzity, obor Učitelství pro mateřské školy bakalářského studia. Touto cestou bych Vás ráda požádala o vyplnění dotazníku na téma „Ideál učitelky v mateřské škole očima rodičů“, který mi velice pomůže při dokončení mé bakalářské práce. Dotazník je zcela anonymní, Vaše identita tak nebude nikde zveřejněna. Výsledky dotazníku poslouží pouze pro studijní účely a tvorbě bakalářské práce. Předem děkuji za Váš čas a spolupráci.

Jste *

- Muž
- Žena

Váš věk *

- 18 - 23
- 24 - 29
- 30 - 35
- 36 - 41
- 42 a více

Vaše vzdělání *

- Základní
- Střední odborné
- Úplné středoškolské s maturitou
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské

Počet dětí ve Vaší rodině *

- 1
- 2
- 3
- 4 a více

1. Preferujete raději učitele nebo učitelku? *

- Učitele
- Učitelku
- Pohlaví nepovažuji za důležité

2. Považujete vzhled učitelky za důležitý? Svou odpověď krátce zdůvodněte v kolonce jiná. *

- Ano
- Ne
- Jiná...

3. Jaký je podle Vás ideální věk *

- 19- 30
- 31- 40
- 41-50
- 51a více
- Nemám vyhraněný názor na věk

4. Jaké minimální dosažené vzdělání učitelky preferujete? *

- Úplné středoškolské
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské
- Není pro mě rozhodující
- Jiná...

5. Měla by být učitelka Vašeho dítěte sama rodičem? *

- Ano, bude mít osobní zkušenosti s dětmi
- Ne, kvalitní učitelka nemusí být rodičem
- Není to pro mě důležité
- Nemám na to názor

6. Co považujete pro profesi učitelky v mateřské škole za důležité? Lze zvolit až 5 možností. *

- Odborné znalosti v oboru
- Znalost základní legislativy (zákony upravující předškolní vzdělávání)
- Dostatek potřebných dovedností (např. jazykové, pohybové, hudební atd.)
- Seberozvoj a sebevzdělávání učitelky
- Reflexe vlastní práce (sebehodnocení vlastní práce učitelky)
- Podpora a vnímavost individuálních zvláštností dítěte
- Kvalitní příprava
- Schopnost udržet si kázeň ve třídě
- Podporovat vztahy dětí mezi sebou
- Výchova a vzdělávání zábavnou formou
- Dobrá spolupráce s rodinou

7. Jaké vlastnosti byste u učitelky předpokládali? Vyberte maximálně 3 pro Vás nejdůležitější. *

- Laskavost
- Spolehlivost
- Důslednost
- Spravedlnost
- Citlivost
- Objektivnost
- Profesionálnost
- Svědomitost
- Tvořivost
- Jiná...

8. Jaké vlastnosti byste u učitelky netolerovali? Vypište prosím alespoň *

Text stručné odpovědi
.....

9. Měla by ideální učitelka navrhnout volnočasové aktivity, kterých by se mohli účastnit nejen děti, ale i rodiče, aby docházelo ke zkvalitnění vztahů mezi ní a rodiči? *

- Ano, takové aktivity bych uvítal/a
- Ne, na takové aktivity nemám čas nebo zájem
- Nemám na to vyhraněný názor

10. Krátce charakterizujte ideální učitelku vlastními slovy. K charakteristice postačí použití 3-5 vět.

Text dlouhé odpovědi
.....

PŘÍLOHA 2 ODKAZ NA ELEKTRONICKÝ PŘEDVÝZKUM

<https://docs.google.com/forms/d/1V6yyzA6bdRA8ZhjTejVNY64LsrFVT9ngcPH4RKRU7kc/edit>

PŘÍLOHA 3 DOTAZNÍK PŘEDVÝZKUM VYPLNĚNÝ

Odpovědi nelze upravovat

Dotazník – Ideál učitelky v mateřské škole očima rodičů

Vážený rodiče, jmenuji se Kateřina Černá a jsem studentkou Západočeské univerzity, obor Učitelství pro mateřské školy bakalářského studia. Touto cestou bych Vás ráda požádala o vyplnění dotazníku na téma „Ideál učitelky v mateřské škole očima rodičů“, který mi velice pomůže při dokončení mé bakalářské práce. Dotazník je zcela anonymní, Vaše identita tak nebude nikde zveřejněna. Výsledky dotazníku poslouží pouze pro studijní účely a tvorbě bakalářské práce. Předem děkuji za Váš čas a spolupráci.

*Povinné pole

Jste *

- Muž
- Žena

Váš věk *

- 18 - 23
- 24 - 29
- 30 - 35
- 36 - 41
- 42 a více

Vaše vzdělání *

- Základní
- Střední odborné
- Úplné středoškolské s maturitou
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské

Počet dětí ve Vaší rodině *

- 1
- 2
- 3
- 4 a více

1. Preferujete raději učitele nebo učitelku? *

- Učitele
- Učitelku
- Pohlaví nepovažuji za důležité

2. Považujete vzhled učitelky za důležitý? Svou odpověď krátce zdůvodněte v kolonce jiná. *

- Ano
- Ne
- Jiné: Nemyslím si, že by vzhled učitelky v MŠ hrál roli

3. Jaký je podle Vás ideální věk učitelky? *

- 19- 30
- 31- 40
- 41-50
- 51 a více
- Nemám vyhraněný názor na věk

4. Jaké minimální dosažené vzdělání učitelky preferujete? *

- Úplné středoškolské
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské
- Není pro mě rozhodující
- Jiné:

5. Měla by být učitelka Vašeho dítěte sama rodičem? *

- Ano, bude mít osobní zkušenosti s dětmi
- Ne, kvalitní učitelka nemusí být rodičem
- Není to pro mě důležité
- Nemám na to názor

6. Co považujete pro profesi učitelky v mateřské škole za důležité? Lze zvolit až 5 možností. *

- Odborné znalosti v oboru
- Znalost základní legislativy (zákony upravující předškolní vzdělávání)
- Dostatek potřebných dovedností (např. jazykové, pohybové, hudební atd.)
- Seberozvoj a sebevzdělávání učitelky
- Reflexe vlastní práce (sebehodnocení vlastní práce učitelky)
- Podpora a vnímavost individuálních zvláštností dítěte
- Kvalitní příprava
- Schopnost udržet si kázeň ve třídě
- Podporovat vztahy dětí mezi sebou
- Výchova a vzdělávání zábavnou formou
- Dobrá spolupráce s rodinou

7. Jaké vlastnosti byste u učitelky předpokládali? Vyberte maximálně 3 pro Vás nejdůležitější. *

Laskavost

Spolehlivost

Důslednost

Spravedlnost

Citlivost

Objektivnost

Profesionálnost

Svědomitost

Tvořivost

Jiné:

8. Jaké vlastnosti byste u učitelky netolerovali? Vypište prosím alespoň tři. *

Nezodpovědnost, závislost na alkoholu, agresivita

9. Měla by ideální učitelka navrhnout volnočasové aktivity, kterých by se mohli účastnit nejen děti, ale i rodiče, aby docházelo ke zkvalitnění vztahů mezi ní a rodiči? *

Ano, takové aktivity bych uvítal/a

Ne, na takové aktivity nemám čas nebo zájem

Nemám na to vyhraněný názor

10. Krátce charakterizujte ideální učitelku vlastními slovy. K charakteristice postačí použití 3-5 vět.

Kladný vztah k dětem, práce ji naplňuje, pracuje s dětmi zábavnou formou

PŘÍLOHA 4 DOTAZNÍK

Dotazník – Ideál učitelky v mateřské škole očima rodičů

Vážený rodiče, jmenuji se Kateřina Černá a jsem studentkou Západočeské univerzity, obor Učitelství pro mateřské školy bakalářského studia. Touto cestou bych Vás ráda požádala o vyplnění dotazníku na téma „Ideál učitelky v mateřské škole očima rodičů“, který mi velice pomůže při dokončení mé bakalářské práce. Dotazník je zcela anonymní, Vaše identita tak nebude nikde zveřejněna. Výsledky dotazníku poslouží pouze pro studijní účely a tvorbě bakalářské práce. Předem děkuji za Váš čas a spolupráci.

Jste *

- Muž
- Žena

Váš věk *

- 18 - 23
- 24 - 29
- 30 - 35
- 36 - 41
- 42 a více

Vaše vzdělání *

- Základní
- Střední odborné
- Úplné středoškolské s maturitou
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské

Počet dětí ve Vaší rodině *

- 1
- 2
- 3
- 4 a více

1. Preferujete raději učitele nebo učitelku? *

- Učitele
- Učitelku
- Pohlaví nepovažuji za důležité

2. Považujete vzhled učitelky za důležitý? Svou odpověď krátce zdůvodněte v kolonce jiná. *

- Ano
- Ne
- Jiná...

3. Jaký je podle Vás ideální věk učitelky? *

- 19- 30
- 31- 40
- 41-50
- 51 a více
- Nemám vyhraněný názor na věk

4. Jaké minimální dosažené vzdělání učitelky preferujete? *

- Úplné středoškolské
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské
- Není pro mě rozhodující
- Jiná...

5. Měla by být učitelka Vašeho dítěte sama rodičem? *

- Ano, bude mít osobní zkušenosti s dětmi
- Ne, kvalitní učitelka nemusí být rodičem
- Nemám na to názor

6. Co považujete pro profesi učitelky v mateřské škole za důležité? Lze zvolit až 5 možností. *

- Odborné znalosti v oboru
- Znalost základní legislativy (zákony upravující předškolní vzdělávání)
- Dostatek potřebných dovedností (např. jazykové, pohybové, hudební atd.)
- Seberozvoj a sebevzdělávání učitelky
- Reflexe vlastní práce (sebehodnocení vlastní práce učitelky)
- Podpora a vnímavost individuálních zvláštností dítěte
- Kvalitní příprava
- Schopnost udržet si kázeň ve třídě
- Podporovat vztahy dětí mezi sebou
- Výchova a vzdělávání zábavnou formou
- Dobrá spolupráce s rodinou

7. Jaké vlastnosti byste u učitelky předpokládali? Vyberte maximálně 3 pro Vás nejdůležitější. *

- Laskavost
- Spolehlivost
- Důslednost
- Spravedlnost
- Citlivost
- Objektivnost
- Profesionálnost
- Svědomitost
- Tvořivost
- Jiná...

8. Jaké vlastnosti byste u učitelky netolerovali? Vypište prosím alespoň tři. *

Text stručné odpovědi
.....

9. Měla by ideální učitelka navrhnout volnočasové aktivity, kterých by se mohli účastnit nejen děti, ale i rodiče, aby docházelo ke zkvalitnění vztahů mezi ní a rodiči? *

- Ano, takové aktivity bych uvítal/a
- Ne, na takové aktivity nemám čas nebo zájem
- Nemám na to vyhraněný názor

10. Krátce charakterizujte ideální učitelku vlastními slovy. K charakteristice postačí použití 3-5 vět.

Text dlouhé odpovědi
.....

PŘÍLOHA 5 ODKAZ NA ELEKTRONICKÝ DOTAZNÍK

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSf5aV933F0WGJnHtem88FD - Vhnc511KN2dyVPxn12xpMNxkw/viewform>

PŘÍLOHA 6 VYPLNĚNÝ DOTAZNÍK

Odpovědi nelze upravovat

Dotazník – Ideál učitelky v mateřské škole očima rodičů

Vážený rodiče, jmenuji se Kateřina Černá a jsem studentkou Západočeské univerzity, obor Učitelství pro mateřské školy bakalářského studia. Touto cestou bych Vás ráda požádala o vyplnění dotazníku na téma „Ideál učitelky v mateřské škole očima rodičů“, který mi velice pomůže při dokončení mé bakalářské práce. Dotazník je zcela anonymní, Vaše identita tak nebude nikde zveřejněna. Výsledky dotazníku poslouží pouze pro studijní účely a tvorbě bakalářské práce. Předem děkuji za Váš čas a spolupráci.

*Povinné pole

Jste *

- Muž
- Žena

Váš věk *

- 18 - 23
- 24 - 29
- 30 - 35
- 36 - 41
- 42 a více

Vaše vzdělání *

- Základní
- Střední odborné
- Úplné středoškolské s maturitou
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské

Počet dětí ve Vaší rodině *

- 1
- 2
- 3
- 4 a více

1. Preferujete raději učitele nebo učitelku? *

- Učitele
- Učitelku
- Pohlaví nepovažuji za důležité

2. Považujete vzhled učitelky za důležitý? Svou odpověď krátce zdůvodněte v kolonce jiná. *

- Ano
- Ne
- Jiné: Vzhled by neměl dítě stresovat.

3. Jaký je podle Vás ideální věk učitelky? *

- 19- 30
- 31- 40
- 41-50
- 51 a více
- Nemám vyhraněný názor na věk

4. Jaké minimální dosažené vzdělání učitelky preferujete? *

- Úplné středoškolské
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské
- Není pro mě rozhodující
- Jiné:

5. Měla by být učitelka Vašeho dítěte sama rodičem? *

- Ano, bude mít osobní zkušenosti s dětmi
- Ne, kvalitní učitelka nemusí být rodičem
- Nemám na to názor

6. Co považujete pro profesi učitelky v mateřské škole za důležité? Lze zvolit až 5 možností. *

- Odborné znalosti v oboru
- Znalost základní legislativy (zákony upravující předškolní vzdělávání)
- Dostatek potřebných dovedností (např. jazykové, pohybové, hudební atd.)
- Sebezvoj a sebezvdělávání učitelky
- Reflexe vlastní práce (sebehodnocení vlastní práce učitelky)
- Podpora a vnímavost individuálních zvláštností dítěte
- Kvalitní příprava
- Schopnost udržet si kázeň ve třídě
- Podporovat vztahy dětí mezi sebou
- Výchova a vzdělávání zábavnou formou
- Dobrá spolupráce s rodinou

7. Jaké vlastnosti byste u učitelky předpokládali? Vyberte maximálně 3 pro Vás nejdůležitější. *

- Laskavost
- Spolehlivost
- Důslednost
- Spravedlnost
- Citlivost
- Objektivnost
- Profesionálnost
- Svědomitost
- Tvořivost
- Jiné:

8. Jaké vlastnosti byste u učitelky netolerovali? Vypište prosím alespoň tři. *

Hrubost, Nespravedlnost, Lhostejnost

9. Měla by ideální učitelka navrhnout volnočasové aktivity, kterých by se mohli účastnit nejen děti, ale i rodiče, aby docházelo ke zkvalitnění vztahů mezi ní a rodiči? *

- Ano, takové aktivity bych uvítal/a
- Ne, na takové aktivity nemám čas nebo zájem
- Nemám na to vyhraněný názor

10. Krátce charakterizujte ideální učitelku vlastními slovy. K charakteristice postačí použití 3-5 vět.

Povolání učitelky v mateřské školce by mělo být posláním, mělo by dotyčného naplňovat sebeuspokojením z naplňování potřeb dětí a jejich spokojenosti.